

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנים בני כשתילי זתים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון

זרע שמשון המבואר

פרשת כי תשא

אותיות ו • ז

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני זלה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושיו וספריו יזכה לישועות בבני חי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

**יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"**

לקבלת הגיון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב
הרב מנחם בנימין פאשקעס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק
הרב ישראל זילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגיונות והספרים.
ניתן להפקיד בבנק מדינת ישראל (17) סניף 635
מספר חשבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים יגן מכל
צרה וצוקה, וישפיע על הלומדים ועל המסיעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתי
בהקדמת ספריו.

לשוחפת של ברכה בכל ית

**מוקד
זרע שמשון**

ארץ ישראל
02-80-80-500

ארה"ב
347-496-5657

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**דניאל אורי
בן רגינה מלכה**

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקי
בכל העולם
וייתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדצה"
צפונה ונגבה"

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**אהרן
בן גיטל בילא**
ובל משפחתו
ובל הנלוים אליו

לשפע ברכה
והצלחה גדולה
וסייעתא דשמיא
בכל עכל כל

פְּרִשֵׁת פִּי תִשָּׂא

ו

שָׁמַר כָּל הַשַּׁבָּתוֹת מִיּוֹם שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא הָעוֹלָם עַד שִׁיחִיו הַמַּתִּים,
שֶׁנֶּאֱמַר 'וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וְכוּ',
עב"ל.

וְהוּא תִימָא, דְּאִיךְ אֶפְשָׁר שְׂיִתְּנוּ לוֹ
שָׁכַר מְמָה שְׁלֵא שָׁמַר. וְעוּד,

מְדַרְשׁ יְלֻקוּט (שמעוני פרשת תשא רמז
שצא), 'וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'
אֶת הַשַּׁבָּת לְעִשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדַרְתָּם'
וְכוּ' (שמות לא, טז), רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר, מִנֵּן
אֲתָה אוֹמֵר, שֶׁכָּל מִי שֶׁמְשַׁמֵּר אֶת
הַשַּׁבָּת כְּתֻקְנָהּ, מַעֲלָה עָלָיו כְּאִלוֹ

מאמר ז"ל
מנין שכל מי
שמשמר את
השבת
כתקונה
מעלה עליו
הכתוב כאלו
שמר כל
השבתות
וכו' עד
שיחיו
המתים

זרע שמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

ו

הכנת צרכי השבת בערב שבת - תיקון לנשמות התקע"ד דורות

קיומו, כְּשִׁיחִיו הַמַּתִּים, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְשָׁמְרוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל' וְכוּ' אֶת הַשַּׁבָּת - בְּשִׁבִיל שֶׁמַּר
'אֶת הַשַּׁבָּת'², אִזִּי לְעִשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת
לְדַרְתָּם בְּרִית עוֹלָם' - מַחֲשִׁיבִים לוֹ כִּאִילוֹ
עֲשֵׂה אֶת כָּל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁבְכָל הַדְּוֹרוֹת
שֶׁבְעוֹלָם, מִתְחִילַת בְּרִיאָתוֹ וְעַד סוּפוֹ,
בְּזִמְנֵי תַחֲיִית הַמַּתִּים, עב"ל.

וְהוּא תִימָא - דְּבַרֵּי הִילְקוּט נִרְאִים
כְּתוּמֵהֶם, דְּאִיךְ אֶפְשָׁר שְׂיִתְּנוּ לוֹ שָׁכַר
מְמָה שְׁלֵא שָׁמַר - עַל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁהֵיוּ לִפְנֵי
שְׁנוּלָה, וְשִׁיחִיו לְאַחַר מִיתָתוֹ. וְעוּד יֵשׁ

דקדוקים בדברי המדרש שהשומר שבת כתקונה
כשומר כל השבתות שבעולם

כתוב במְדַרְשׁ יְלֻקוּט (שמעוני פרשת תשא
רמז שצא)¹, עַל הַפְּסוּק (שמות לא, טז) 'וְשָׁמְרוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לְעִשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת
לְדַרְתָּם וְכוּ' בְּרִית עוֹלָם, רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר,
מִנֵּן אֲתָה אוֹמֵר, שֶׁכָּל מִי שֶׁמְשַׁמֵּר אֶת
הַשַּׁבָּת כְּתֻקְנָהּ - כִּהְלַכְתָּהּ², שֶׁמַּעֲלָה עָלָיו
הַכְּתוּב, וְנַחֲשֵׁב לוֹ לְעִנְיַן הַשָּׂכָר הַרְּאוּי לּוֹ,
כְּאִלוֹ שֶׁמַּר אֶת כָּל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁהֵיוּ מִיּוֹם
שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם עַד סוּף

צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

הַפְּטָרָה) פִּירֵשׁ, שֶׁדְּרָשׁוּ כֵּן מִמָּה שֶׁכְּתוּב 'וְשָׁמְרוּ' -
בּוֹא"ו הַחִיבוּר, שְׁבֵא לְרִבּוֹת אֶת כָּל הַשַּׁבָּתוֹת שֶׁעֲבָרוּ
כְּבָר. וְרֵאָה עוֹד בְּכָלִי יָקָר (שמות לא, יג) מִנֵּן דְּדַק
הִילְקוּט מִהַכְּתוּב לְדְרוֹשׁ כֵּן, וְעִיֵּן שֶׁם בְּבִיאור דְּבַרֵּי
הִילְקוּט. ד. בּוֹרַע בְּרַךְ (בְּפִרְשָׁתוֹ מִהַדּוּרָא א'
ד"ה וּבְמַדְרֵשׁ) עֲמַד בּוּזָה, וּז"ל, וְהָא לְכַאוּרָה קֶשֶׁה,
לְמָה כֵּן. וְאֶפְשָׁר לֹאמַר, דְּלֵהִיּוֹת שַׁבַּת מְשֻׁלָּם כָּל יְמֵי

א. לשון הילקוט, רבי נתן אומר, מנין אתה אומר כל
מי שמשמר את השבת כתקונה, מעלין עליו כאילו
שמר כל שבתות מיום שברא הקדוש ברוך הוא עולמו
עד שיחיו המתים, שנאמר 'ושמרו בני ישראל את
השבת וגו'. ב. כך נראה שהוא פירושו הפשוט
של 'כתיקונה'. אמנם רבינו בהמשך דבריו, מפרש
ג. בגבול בנימין (ח"א דרוש ג וילך באופן אחר.

מִהוּ 'פְּתֻקֹּנָה'. וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק בְּפֶסוּק, שְׁהוֹפְרוּ בּוֹ שְׁתֵּי פְעָמִים 'שֶׁבֶת'. וּבְרֵאשׁוֹן אָמַר, 'וְשִׁמְרוּ' לְשׁוֹן שְׁמִירָה, וּבִשְׁנֵי 'לַעֲשׂוֹת' לְשׁוֹן עֲשִׂיהָ.

זרע שְׂמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

להקשות על לשון הילקוט, מהו הלשון 'שמשמר את השבת פְּתֻקֹּנָה' שנקט, ולמה לא היה די שיאמר 'כל המשמר את השבת'.

וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק בְּלִשׁוֹן הַפֶּסוּק שֶׁהוּבָא

בִּילְקוּט, שְׁהוֹפְרוּ בּוֹ שְׁתֵּי פְעָמִים 'שֶׁבֶת', וּבְרֵאשׁוֹן - בַּפֶּעַם הַרְאשׁוֹנָה אָמַר הַפֶּסוּק, 'וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשֶּׁבֶת' בְּלִשׁוֹן

ציונים ומקורות

בערב שבת, אחר השעה ה' מן היום, שאין לו חיבוט הקבר. לפי שמן השעה הה', מתחיל תוספות קדושת שבת, ויש לו דין, כאילו נקבר בשבת עצמו. ואמר לי, כי זה סוד ה' יתירה של 'יום הששי', כי בכל הימים לא נזכר בהם ה', כמו ביום אחד, לא אמר 'האחד', וכן ביום ב' כו', אבל כאן נאמר הו', לרמוז כי בה' שעות מיום ו', תיכף סמך אליו 'ויכולו השמים והארץ' כו', ותיכף נחשב כאילו הוא יום שבת, ולכן סמך הו' ויכולו כו'. ומורי ז"ל הודה לדבריו, והסכים עליהם, ע"כ. וז"ל שער הגלגלים (למהרח"ו, הקדמה כג), ושמעתי ממורי ז"ל, כי הנקבר בערב שבת אחר חמש שעות ביום, ושעה חמישית בכלל, אינו רואה חיבוט הקבר, כי קדושת השבת מפרידה ממנו הקליפה בלי שום צער של חיבוט הקבר וכו'. ובשיטה מקובצת (כתובות קג, ב ד"ה סימן), כתב בשם רש"י מכת"י על דברי הגמרא שהמת בערב שבת סימן יפה לו, משום דבעת מנוחה מת, וקא מעייל לאלתר במנוחה, וקא מינצל מחיבוט הקבר. זה לשון החסד לאברהם, אמנם מי שנקבר ביום ו' אחר ה' שעות אין רואה חיבוט הקבר, כי קדושת שבת מפרידה ממנו [את הקליפה] בלתי צער. אכן לא הובא בדבריהם חילוק בין נקבר בארץ ישראל לנקבר בחוץ לארץ. ואדרבה, בהגהת

המעשה, שהרי השבת היא כנקודה אל המרכז וכידוע, ונמצא על ידי שבת נשלם כל יום, עד שכל אחד הוא במקום אלף שנה, כיומו של הקב"ה שהוא אלף שנה, באופן דששת ימים הללו הם שית אלפי שנים, ובוה נעשה כאילו שימר השבתות מיום שנברא העולם עד תחיית המתים, שהם שית אלפא דהוי עלמא כו', ע"כ. וז"ל הפנים יפות (ויקרא יח, ה), הענין הוא, כי תחילת בריאת האדם היה על מנת שישמור המצות ויחיה עד סוף העולם, שהוא זמן תחיית המתים, והיו כלולין בו כל הנשמות, וכשחטא ונגזר עליו מיתה, נתחלק לחלקים בדור אחר דור, לכך כשאדם שומר שבת בכל ימיו, נחשב לו כאילו היה כלול באדם הראשון, והיה חי עד זמן התחיה. ה. נראה שכוונת רבינו היא לשני דקדוקים: א. למה כתוב ב' פעמים שבת בפסוק, ולמה לא כתוב בקיצור, 'ושמרו בני ישראל את השבת לעשותה' וגו'. ב. למה שינה הכתוב בלשונו, שבתחילה נקט לשון שמירה, ולבסוף נקט לשון עשייה. ו. ראה גם באור החיים שעמד על השינוי בלשון הפסוק, וביאר בכמה אופנים. ז. וז"ל שער הכוונות (למהרח"ו, שם ד"ה וזה החלי), ובתחילה נבאר ענין אחד שאמר לי מורי [האר"י] ז"ל, שקיבל מאדם אחד גדול, שאמר שקבלה היתה בידו מרבתי, שכל מי שנקבר

(בראשית א, לא) 'יום הששי', ה"א יתרה, חמש שעות של יום הששי, נצול לרמוז, שמי שנקבר בארץ ישראל אחר

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

כן, מי שנקבר בארץ ישראל אחר חמש שעות [ה"א] של יום הששי, נצול מחבוט הקבר ומייסרים את נשמת האדם אחרי שנקבר^ט, לפי שנחשב כאילו נקבר בשבת עצמו.

שְׁפָתוֹב בַּמַּעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית (בראשית א, לא)^ט 'יום הששי', ואות ה"א של 'הששי' שהיא יתרה - מיותרת, שהיה לו לכתוב 'יום שששי', באה לרמוז, שמהשעה החמישית [ה"א] של היום הששי ואילך, כבר נחשב כאילו הוא יום השבת. ועל

צִוּוּנִים וּמְקוּרוֹת

עד מוצאי שבת קודש, ויש ל"א שעות עם השעה אחת שמוסיפים מחול על הקודש, כמבואר בזוהר ויקהל (שע"א), וסימן 'חסד א"ל כל היום'. ע"כ. ומבואר בדבריו, שהתנוצצות הנשמה יתירה היא מחצות, והיינו על ידי קריאת שמו"ת. ובוזב השלמים (להרב משה גלאנטי זצ"ל, פרשת כי תצא ד"ה עוד ראיתי) כתב, שאדם הראשון היה שכיר ביום הששי, והקב"ה פרע לו שכרו ביום הששי עצמו, שתוספת הנשמה באה מיום הששי מחצות. וענין הנשמה היתירה מבואר בביצה (טז, א) דאמר רבי שמעון בן לקיש, נשמה יתירה נתן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר (שמות לא, יז) 'שבת וינפש', כיון שבשבת ווי אבדה נפש. והנה רש"י (שם ד"ה נשמה) פירש, שנשמה יתירה, היא רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח לרוחה ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו. אמנם רבינו כאן מפרש כדעת הזוהר (ח"ב רד, א), שהנשמה יתירה הוא ענין רוחני, כלומר, שבשבת מוסיפים מן השמים לכל איש ישראל, תוספת נשמה רוחנית, מלבד הנשמה שיש לו בכל ימות השבוע. ט. לשון הפסוק, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת פֶּלֶא אֲשֶׁר עָשָׂה וַהֲנִיחָהּ טוֹב מְאֹד וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי. י. כמו שכתוב בשאר הימים 'יום אחד', 'יום שני' וכו', בלי ה"א. יא. במסכת שמחות (ספר חיבוט הקבר פ"א ה"ו) שנינו, שאלו תלמידיו את ר' אליעזר, כיצד דין הקבר, אמר להן, כיון שנפטר אדם מן העולם, בא מלאך המות וישב לו על קברו, ומכה אותו בידו, אומר לו, הגידה לי מה שמך, אומר לו, גלוי וידוע שמי לפני מי שאמר והיה העולם, שאיני יודע מה שמי, באותה שעה מכניס רוחו ונשמתו

המר"ש וויטל ז"ל לספר הכוונות שם כתב, שנראה שהוא גם כן בחוץ לארץ. אולם בדברי רבנו להלן כתב מי שנקבר בארץ ישראל אחר חמש שעות וכו', ומבואר דהיינו דוקא להנקבר בארץ ישראל. וראה במסכת שמחות (ספר חיבוט הקבר פ"א, ה"ד בראשית חכמה שער היראה פי"ב) שז"ל, אבל אמרו חז"ל, הדר בארץ ישראל ומת בערב שבת קודם שקיעת החמה, ונקבר בשעת תקיעת שופר בערב שבת, אינו רואה דין הקבר. ובשו"ת שיח יצחק (להרב יצחק ווייס זצ"ל, סימן תסו) דדקדק, שהמשך לשון המסכת שמחות הוא 'ומה יעשה שינצל מדין קבר, יהיה אוהב צדקות ואוהב תוכחות, ואוהב גמ"ח ומכניס אורחים לתוך ביתו ויתפלל תפלתו בכוונה, אפילו מת בחוץ לארץ ומת בער"ש, אינו רואה דין קבר, ואף לא דיני גיהנום, ונראה שכדי שיזכה לזה בחוץ לארץ, צריך לזה עוד שאר דברים. ובשיירי כנסת הגדולה (הגהות טור י"ד סימן שלט ס"ז) הביא שהרדב"י (שו"ת ח"א סימן קז) כתב, דאינו מציל מחיבוט הקבר אלא מי שמת סמוך לשבת ונקבר עם סמוך לחמה, אבל מי שמת בבקר ושהו אותו עד סמוך לשבת, אינו ניצול. עוד בענין תנאי אחר, דבעינן שיהא צדיק ובעל מצות, אבל מי שאין בו מדות אלו, אדרבא מכביד עליו העונש, דמעיינו בדיניה טובא. ח. כתב בספר עונג שבת (להרב אברהם ראובן כ"ץ זצ"ל, ערב שבת אות ד) בשם מקובלים וז"ל, יקרא האדם שמו"ת - ר"ת שנים מקרא ואחד תרגום, כיון שהוא קורא שמו"ת, נקרא אדם, כי על ידי קריאת שנים מקרא ואחד תרגום בא לו נשמה יתירה. ומבואר לידועי חן כי בערב שבת מחצות ואילך מתחיל להתנוצץ ניצוצי קדושת שבת

וְעוֹד, שְׁנֵם הוּא יוֹם קְדוֹשׁ לְהֵכִין עֲצָמוֹ לְצַרְכֵי שִׁפְתָּה (שבת ק"ז, ב), וְאַחַר חֲצוֹת לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ לְתַקֵּן מְלַבּוֹשָׁיו, פְּנֹדָע (ראה פרי עין חיים שער השבת פ"ז-ח), וְלִצְאָת לְקִרְאָת שִׁפְתָּה בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב.

זֶרַע שְׂמִינִי הַמְּבֹאֵר

הוּא יוֹם קְדוֹשׁ הַמִּיּוּעַד לְהֵכִין עֲצָמוֹ מִהַבּוֹקֵר לְסַפֵּק אֶת צְרָכֵי הַשִּׁפְתָּה, כַּמְּבֹאֵר בַּגְּמָרָא (שבת ק"ז, ב)²⁷. וְאַחַר חֲצוֹת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת, הוּא הַזְמַן הַמִּיּוּעַד לְקַדֵּשׁ הָאָדָם אֶת עֲצָמוֹ, וְלְתַקֵּן - לְהֵכִין אֶת מְלַבּוֹשָׁיו שֶׁל שַׁבָּת וּלְלַבֵּשׁם²⁸, פְּנֹדָע (ראה פרי עין חיים שער השבת פ"ז-ח), וְסִמּוֹךְ לְכַנִּיסַת הַשַּׁבָּת לִצְאָת לְקִרְאָת שִׁפְתָּה וּלְקַבְלָהּ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב²⁹.

הרי מבואר, שבערב שבת אחר חצות הוא זמן תיקון הנשמות להצילן מחיבוט הקבר, והתיקון הוא מפני תחילת התנוצצות הנשמה יתירה בבני האדם, בזמן זה, שעניינה הוא תחילת התנוצצות קדושת השבת, ויש בכח קדושת השבת להגן על נשמת האדם מפני צער חיבוט הקבר, ולתקן הנשמה.

ערב שבת מקודש להכנה לשבת

וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְדִּים, שְׁעֶרֶב שַׁבָּת, נֵם

צִיּוֹנִים וּמְקוּרֹת

בַּגּוֹפּוֹ וּמַעֲמִידוֹ, וּמוֹשִׁיבוֹ בְּדִין. וְעוֹד שְׁנִינוּ (שם ה"ח), חִיבוֹט הַקֶּבֶר אֲפִילוֹ צְדִיקִים גְּמוּרִים, וְאֲפִילוֹ גְּמוּלֵי חֵלֶב, וְאֲפִילוֹ יוֹנְקֵי שָׂדִים, וְאֲפִילוֹ נְפִלִים בּוֹ נְדוּנִים. [נֶאֱמַר נֶאֱרָא שֵׁשׁ כְּמָה דְרָגוֹת בְּצַעַר הַחִיבוֹט הַקֶּבֶר, שְׁבַסְפָּר מַעֲבָר יְבוּק (שַׁפְתֵי רִנּוֹת פֶּרֶק מֵב) כְּתָב בִּשְׁם גּוּרֵי הָאָרֶץ, שֶׁהַצְּדִיקִים וְהַתְּלַמִּידֵי חֻמְכִים שְׁעוֹשִׂים מַעֲשִׂים טוֹבִים בְּחַיֵּיהֶם וְחוֹבְטִים עִצְמָם עַל דְּבָרֵי תוֹרָה וְהַמְצוֹת, מִתְּפַרְדֵּת מֵאֵלֶיהָ הַקְּלִיפָה מַעֲלִיהֶם עַל יְדֵי הַצַּעַר וְהַיִּסּוּרִין שֶׁשָּׂבְלוּ בְּחַיֵּיהֶם, וְעַל יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁמִּתְשֶׁת כְּחוֹ שֶׁל הָאָדָם. ע"ש. וּבַסְּפָר חֲרָדִים (מְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה פ"ז) כְּתָב, מִיָּד אַחֲרֵי שֶׁנִּקְבַּר הַרְשַׁע, מְחַזְרִים נִשְׁמָתוֹ לְגוֹפּוֹ, וְשׁוֹנֵהם נְדוּנִין יַחֲדָיו הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר, עַל יְדֵי מֵלָאכִי חֲבֵלָה בִּיסוּרִין קָשִׁים בְּחִיבוֹט הַקֶּבֶר. וְעַמֵּק הַמֶּלֶךְ (שַׁעַר תִּיקוּנֵי הַתְּשׁוּבָה פ"ג) כְּתָב וּז"ל, כָּל הַנִּשְׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁל הַתְּתַקְעֵד דּוֹרוֹת אֶף עַל פִּי שֶׁהֵם רַשְׁעִים גְּמוּרִים, עַל כָּל זֹאת הֵם נִשְׁמוֹת יְקִירוֹת וְנִיצוּצֵי קְדוּשָׁה בְּהֵם, אֵלֶּא שֶׁהֵרַע גְּבֵרָה בְּהֵם כָּל כֵּךְ מֵאוֹתוֹ הֵרַע שֶׁל עוֹלָם הַתּוֹהוֹ, עַד שֶׁהַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיָּתָה בְּהֵם לֹא הָיָה בָּהּ יְכוּלָת לְהַרִים רֹאשׁ עַד שֶׁנִּדְוֶנֶת בְּחִיבוֹט הַקֶּבֶר מִלְשׁוֹן חֲבִיבוֹט חַבּוּטָךְ (יְרוּשְׁלַמִי יְבֻמוֹת יג, ב) כֹּאדָם הַמְנַעַר טְלִיתוֹ. וּמִפְּנֵי שֶׁאֵין יְכוּלָת בְּחִיבוֹט הַקֶּבֶר לְהַסִּיר הַזּוֹהֵמָה

הַנְּדַבְקָת בַּהֲנַפֵּשׁ, וְהִיא קְשָׁה וְחֻזְקָה עַד מְאוּד, לְכַן צְרִיכָה לְהִיְהוּתָה נְדוּנָת בְּשֶׂאֵר עוֹנֵשִׁים קָשִׁים וּמְרִים בְּהַכּוֹת הַשְּׁלִשְׁלֹאֹת עַד שֶׁיִּנְתֵּק כָּל הַזּוֹהֵמָה מִמֶּנּוּ וְאַחַר כֵּךְ יֵשׁ כַּח בְּגִינָהֵם לְשֹׂאֹב אֶל תּוֹכוֹ כָּל הַזּוֹהֵמָה וְנִפְשׁ הַרְשַׁע יוֹדֵכְךָ וְאַחַר כֵּךְ יִהְיֶה צְדִיק בְּמַעֲשָׂיו עַל כָּל פְּנִים בְּסוּף הַצִּיּוּרֵי. ע"כ. וְשִׁמָּא יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁלִּכְּן הַנְּקָבֵר בְּעֶרֶב שַׁבָּת נִיצוֹל מְחִיבוֹט הַקֶּבֶר, שֶׁאֵז יֵשׁ תִּיקוּן לְדוֹרוֹת הַלְלוּ. וְעֵינֵי סֵפֶר חֲסִידִים (סִימָן לֵב) וּבְמִדְרַשׁ תְּלַפּוּת (עֶרֶךְ חִיבוֹט הַקֶּבֶר). וְרֵאָה בְּשַׁעַר הַגְּלוּלִים (שַׁעַר כג), שֶׁהָאֵרִיךְ בְּעֵינֵי חֲבוֹט הַקֶּבֶר. יב. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, אִמֵּר רַב חֲסֵדָא, לְעוֹלָם יִשְׁכֵּם אָדָם [בְּבוֹקֵר שֶׁל יוֹם שִׁשְׁיָן לְהוֹצֵאת שַׁבָּת לְטְרוּחַ וְלְהֵכִין צוּרְכֵי שַׁבָּת], שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טז, ה) זֶה־יָהּ בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי וְהַכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְאוּ, לְאַלְתֵּר. וְזֶה לְשׁוֹן הַשׁו"ע (או"ח סי' רנ ס"א), יִשְׁכֵּם בְּבוֹקֵר בְּיוֹם שִׁשִּׁי, לְהֵכִין צְרָכֵי שַׁבָּת. יג. אוֹלֵי הַתְּכוּיִן רַבִּינוּ בִּלְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ, בְּרַחֲצָה וּטְבִילָה לְכַבּוֹד שַׁבָּת. וְרֵאָה לִיקוּטֵי מַהְרִ"ח (סֵדֶר הַתְּנַהּגוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, ד"ה וְעֵינֵי בְּסֵדֶר הַיּוֹם) בְּשֵׁם סֵפֶר כְּנַפֵּי יוֹנָה, שֶׁהַטְּבִילָה תִּהְיֶה אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם. [נֶאֱמַר שֶׁם הֵבִיא גַם בְּשֵׁם סִידוּר ר' שַׁבְתִּי, שֶׁזְּמַן הַטְּבִילָה הוּא אַחֲרֵי שַׁעַר הַחֲמִישִׁית]. יד. רֵאָה שַׁבָּת (קִיג, א), יוֹכַבְדָּתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרִכְיָךְ

וּבְפֶרֶק ב' דְּחִגְיָנָה (יג, ב) תַנְיָא, אֵלּוּ תַתְקַע"ד דּוֹרוֹת שְׁקָמְטוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן הַחֲסִיד אֹמֵר, לְהַפְרָאוֹת קָדָם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם, וְלֹא אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת' (איוב כב, טז), נִבְרָאוּ, עֶמֶד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

ראויה להנתן רק לאחר אלף דורות^ט, ואמנם לבסוף לא נִבְרָאוּ דורות אלו לפני מתן תורה, לפי שראה הקב"ה, שאין העולם יכול להתקיים בלא תורה, וגם לא היתה התורה ראויה להנתן לדורות אלו משום שהיו רשעים^ט, ולכן עמד וטרד את כל התקע"ד דורות אלו ולא בראם אז, ונתן את התורה לסוף עשרים וששה דורות שהיו מאדם הראשון עד משה רבינו, ועמד הקדוש ברוך הוא

המצוות של ערב שבת - תיקון לתקע"ד דורות

ובגמרא כְּפֶרֶק ב' דְּחִגְיָנָה (יג, ב) תַנְיָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן הַחֲסִיד אֹמֵר - על הפסוק (איוב כב, טז) "אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת' - הדורות שנגזר^ט עליהם להבראות, אך נכרתו מהעולם לפני זמנם, כלומר, שלבסוף לא נבראו אז. ואלו הן הדורות שלא נבראו בזמנם, אֵלּוּ הֵן תַתְקַע"ד [974] דּוֹרוֹת, שְׁקָמְטוּ - שנגזר עליהם לְהַפְרָאוֹת קָדָם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם - מפני שהתורה היתה

ציונים ומקורות

לקראת חתן וכלה. ובמשנה ברורה (סק"י) כתב, בקצת מקומות נוהגין לצאת מבית הכנסת לעזרה ואומרים בואו ונצא וכו', ואנו נוהגין שמהפכין פניהם לצד מערב כשאוברים בואי בשלום וכו'. אמנם בשער הכוונות (ענין קבלת השבת דרוש א, סד, א) כתב, שכנראה (מדברי הגמרא), 'כי היו תוך העיר, והיו מתחברים לצאת לשדה, לקראת שבת אורח הנכבד'. טז. לשון הגמרא, 'אשר קמטו ולא עת נהר יוצק יסודם', תניא, אמר רבי שמעון החסיד, אלו תשע מאות ושבעים וארבע דורות שקומטו להיבראות קודם שנברא העולם ולא נבראו, עמד הקדוש ברוך הוא ושתלן בכל דור דור, והן הן עזי פנים שבידור. יז. לשון הפסוק, 'אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עֵת נָהָר יוֹצֵק יְסוּדָם'. יח. 'קומטו' הוא מלשון גזירה. ע"פ רש"י (ד"ה קומטו). יט. והיינו שאלו התקע"ד דורות, יחד עם הכ"ו דורות שבאמת נבראו קודם מתן תורה, הן ביחד אלף דורות. כ. כן מבואר ברבינו בחיי (בראשית א, ג). והמהרש"א (ח"א נדרים לט, ב ד"ה תשובה) כתב וז"ל, ראה הקדוש ברוך הוא שרשעים הם, ולא תועיל להן התשובה, וקומטו בלא עת, כדאמרינן בחגיגה. וכתב האלשיך (שמות א, ז), הנה, מאז ראה הוא יתברך, כי

(ישעיהו נח, יג), 'וכברתו' שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. מלשון רבינו נראה, שמצוה ללבוש בגדי שבת בערב שבת מיד אחר חצות. וראה ברמ"א (או"ח סימן רסב ס"ג) שז"ל, 'וילביש עצמו בבגדי שבת מיד אחר שרהץ עצמו, וזהו כבוד השבת. ועל כן לא ירחץ לשבת אלא סמוך לערב, שלביש עצמו מיד. וצ"ע. ואולי כוונת רבינו, רק שיכין מלבושיו אחר חצות, כדי שיהיו מוכנים ויוכל ללבשם קודם חשיכה, וכמו שכתב בסדר היום (הנהגת והכנת יום הששי לכבוד השבת ד"ה ואחר שאל) וז"ל, 'ואם יש לו איזה מלאכה לעשות יגמור אותה קודם חצות, שאין לו לעשות מלאכה אחר חצות, שכבר נכנס קדושת שבת, וצריך להכין עצמו, במלבושיו ובעניניו כולם, כדי שימצא הכל מוכן ומזומן לקבל שבת מבעוד יום. טו. ראה שבת (קיט, א), רבי חנינא מיעטף [היה מתעטף בבגדים חשובים] וקאי אפניא דמעלי שבתא [והיה נעמד בשעת כניסת השבת] אמר, בואו ונצא לקראת שבת המלכה. רבי ינאי לביש מאניה מעלי שבת [היה לובש את בבגדיו המיוחדים לשבת], ואמר, בואי כלה בואי כלה. וז"ל השו"ע (או"ח סימן רסב ס"ג), 'ילבש בגדיו הנאים, וישמח בביאת שבת, כיוצא לקראת המלך, וכיוצא

וְשִׁתְּלֶן בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, הֵן הֵן עֲוֵי פָּנִים
שְׁבִדוֹר, עַכ"ל. וְכָתְבוּ הַמְּקַבְּלִים,
שֶׁהַמְצֻוֹת שְׁאָנוּ עוֹשִׂים בְּעֶרְב־שֶׁבֶת
לְכַבּוֹד הַשֶּׁבֶת, הֵם תִּקּוֹן לְאֵלוֹ הַדּוֹרוֹת.

וְשִׁתְּלֶן - לנשמותיהם של תתקע"ד דורות
אלו, בְּכָל דּוֹר וְדוֹר - שבכל דור ודור,
נולדים חלק מהתתקע"ד דורות, והן -
הנשמות של תתקע"ד דורות, הֵן הַעֲוֵי
פָּנִים - האנשים החצופים שנמצאים בְּכָל
דּוֹר, עַכ"ל. וְכָתְבוּ הַמְּקַבְּלִים^{כא}, שֶׁהַמְצֻוֹת
שְׁאָנוּ עוֹשִׂים בְּעֶרְב־שֶׁבֶת, שאנחנו מכינים
בו, את עצמנו וכל הנצרך לְכַבּוֹד הַשֶּׁבֶת,
הֵם תִּקּוֹן לְאֵלוֹ הַתִּתְקַע"ד דּוֹרוֹת שֶׁנִּשְׁתַּלּוּ

זרע שמִשׁוֹן הַמְּבּוֹאֵר

בכל הדורות. וּמְבִיאִים לְדַבְרֵיהֶם רִמּוֹז,
שֶׁבֶן 'עֶרְב־שֶׁבֶת', גִּמְטְרִיאַת תִּתְקַע"ד^{כב}.

ועל פי זה יש לומר, שְׁהוּוּ פְּרוּשׁ
הַפְּתוּב - הפסוק וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
הַשֶּׁבֶת לְעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת לְדֹרְתָם בְּרִית
עוֹלָם, פְּשׁוּ'שְׁמָרוּ' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
הַשֶּׁבֶת, דְּהִינוּ שִׁישְׁמָרוּ' אֶת הָעֶרֶב שֶׁבֶת,
שְׁבוּ הַאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הוּא שׁוֹמְרֵי^{כג}
וּמְמַתִּין - ומצפה שְׁיִבֵּא שֶׁבֶת, והוא

וְשִׁתְּלֶן - לנשמותיהם של תתקע"ד דורות
אלו, בְּכָל דּוֹר וְדוֹר - שבכל דור ודור,
נולדים חלק מהתתקע"ד דורות, והן -
הנשמות של תתקע"ד דורות, הֵן הַעֲוֵי
פָּנִים - האנשים החצופים שנמצאים בְּכָל
דּוֹר, עַכ"ל. וְכָתְבוּ הַמְּקַבְּלִים^{כא}, שֶׁהַמְצֻוֹת
שְׁאָנוּ עוֹשִׂים בְּעֶרְב־שֶׁבֶת, שאנחנו מכינים
בו, את עצמנו וכל הנצרך לְכַבּוֹד הַשֶּׁבֶת,
הֵם תִּקּוֹן לְאֵלוֹ הַתִּתְקַע"ד דּוֹרוֹת שֶׁנִּשְׁתַּלּוּ

ציונים ומקורות

(נא ובכנפי יונה (ח"ג סימן סג) כתבו, שהטבילה
בכוונה גורמת תיקון לתתקע"ד דורות. ונראה בספר
כבוד שבת (הרב אברהם בנימין קולטנובסקי זצ"ל,
מאמר ערב שבת שער כב אות ח) שכתב לרמז
שייכות הטבילות בערב שבת עם תיקון הדורות
הללו. ועיי"ש עוד (שער יג), שסילוק הדורות הללו
נעשה בערב שבת]. עיין בפרי עין חיים (שער השבת
פ"ח ד"ה ונחזור לענין) שביאר ענין התיקון הנעשה
בערב שבת על ידי משה רבינו היורד עם כמה
צדיקים עמו, 'להעלות כל הנשמות הנתונות בקליפה
ואינן יכולין לעלות וכו' בין הנשמות של מתים ובין
נשמות של חיים'. וראה בית עולמים (סוד תתקע"ד,
לאדרא רבא קל, א) שתיקון הדורות הללו נעשה על
ידי משה רבינו. ובלקט שמואל (ערך בריאה) כתב,
שבמצרים נתקנו 'ערב' מהדורות הללו, ונשאר
'תש"ב' דורות, ובא משה ותיקן להם השבת, אותיות
'תש"ב'. וראה ריקאנטי (ויקרא כה ח-ג), שביאר
בדרך רמז, שבסוף האלף הששי שהוא כנגד יום
הששי, הוא זמן תיקון הנשמות, לפני בוא האלף
השביעי שהוא כנגד יום השבת. כג. פעמים
שלשון 'שומר' הוא לשון 'ממתין', כמו שביאר רש"י
(בראשית לו, יא), 'שמר את הדבר', היה ממתין

להתיך ולהתם הוזהמא, היה צריך אלף דור וכו',
אלא, שראה שמחמת רוע הבחירה, היתה הוזהמא
בלתי הולכת ומתמעטת. על כן עקר תתקע"ד דור
ושתלן בכל דור ודור, ונשארו ששה ועשרים דור.
וראה עוד, עמק המלך (שער עולם התווה פרק ל'
ואילך, שער תיקוני תשובה פ"ג) קהלת יעקב (להרב
יעקב צבי יולס זצ"ל, ערך קומטו). כא. זה
לשון הרמ"ע מפאנו (מאמרי הרמ"ע מכת"י, צבאות
ה' ח"ד ד"ה נקטינן), נקטינן מי שטרח בערב שבת
וכו', זה אברהם אבינו ע"ה שהיה ראשון ליגיעי כח
המתגברים על יצרם ולא רצה להושיט זרועו לדבר
עבירה, נתן לו שכר מצוה מצוה, שטרח גם כן כל
ימיו לשם ערב"ב שבת בגימטריא תתקע"ד דורות
להוציא יקר מזול"ל וכו'. והיה שכרו 'אכל בשבת'
אכילה ודאי של ענו"ג אין רע בכלל, דל מספר 'ד"עי'
מתתקע"ד נשאר 'בשב"ת', ע"כ. ונראה עוד שם
במאמר צבאות ה' ח"ב. ובעשרה מואמרות (להרמ"ע
מפאנו, מאמר חקור דין ח"ג פכ"א) כתב, שבמצרים
תיקנו את התתקע"ד דורות]. וז"ל המגלה עמוקות
(פרשת אמור ד"ה או איש), ויצא מפרשה שלמעלה,
בכל ערב"ב שבת בגימטריא תתקע"ד דורות שצריך
לתקן אותם. כג. בספר הליקוטים (תהלים סימן

תִּקַּן כָּל אֵלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵם שְׁתוּלִים בְּכָל דוֹר וְדוֹר, שֶׁהָרִי תִּקְוֵן שִׁיעֵשָׂה הוּא בְּשִׁמְיֵרַת הָעֶרֶב שֶׁבַת, וּבְמִצְוֹת הַתְּלוּיֹת בּוֹ לְכַבּוֹד הַשֶּׁבֶת, זֶה תִּקְוֵן יִתְחַלֵּק מְעַט מְעַט לְכָל אֵלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת.

לְקַבְּלוֹ בְּקִדְשָׁהּ וּבְמַהֲרָהּ וּכְדֵי לַעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת פְּתוּקוֹנוֹ, דְּמִי שֶׁמֵּרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת יֵאָכֵל בְּשֶׁבֶת (ע"ז ג, א), אִזּוֹ יִהְיֶה נֶחֱשֵׁב לוֹ כְּאֵלֹהֵי שְׁמֵר כָּל הַשֶּׁבֶתוֹת מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם עַד תַּחֲתֵת הַמַּתִּים, כְּלוּמֵר, כְּאֵלֹהֵי

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

הַשֶּׁבֶת, יִהְיֶה נֶחֱשֵׁב לוֹ 'לְדֹרְתָם', כְּלוּמֵר, כְּאֵלֹהֵי שְׁמֵר כָּל הַשֶּׁבֶתוֹת - הָעֶרְבִי שֶׁבֶתוֹת הַשִּׁיכִים לְכָל אוֹתָם הַדּוֹרוֹת שֶׁנִּתְפָּזְרוּ נִשְׁמוֹתֵיהֶם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם עַד תַּחֲתֵת הַמַּתִּים⁷⁷, כְּלוּמֵר, כְּאֵלֹהֵי תִּקְוֵן כָּל אֵלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַתַּתְּקַע"ד דּוֹרוֹת, שֶׁהֵם שְׁתוּלִים בְּכָל דוֹר וְדוֹר, שֶׁהָרִי תִּקְוֵן שִׁיעֵשָׂה לְנִשְׁמוֹת אֵלֹהֵי, שֶׁהֵן הָעִזִּי פְּנִים שִׁישׁ בְּכָל דוֹר, הוּא בְּשִׁמְיֵרַת הָעֶרֶב שֶׁבַת - בְּהַמְתַּנֵּה לְכַבּוֹד שֶׁבַת, וּבְמִצְוֹת הַתְּלוּיֹת בּוֹ - בְּהַכֵּנַת כָּל הַצְּרָכִים לְכַבּוֹד הַשֶּׁבֶת, וְזֶה תִּקְוֵן יִתְחַלֵּק מְעַט מְעַט לְכָל אֵלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת⁷⁸.

מִתְכוּוֹן לְקַבְּלוֹ בְּקִדְשָׁהּ וּבְמַהֲרָהּ, וְהוּא גַם מְכִיֵּן בּוֹ אֶת כָּל צְרָכֵי הַשֶּׁבֶת, כְּדֵי שִׁיּוּכֵל 'לַעֲשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת' פְּתוּקוֹנוֹ - שִׁיּוּכֵל לְכַבֵּד אֶת הַשֶּׁבֶת כְּרֹאוֹי לוֹ בְּאִכִּילָהּ וּבִשְׂתִיָּהּ וּבְכָל הָעֲנִינִים⁷⁹, דְּהָרִי רַק מִי שֶׁמֵּרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת לְהַכִּיֵּן בּוֹ אֶת צוּרְכֵי הַשֶּׁבֶת, הוּא יֵאָכֵל בְּשֶׁבֶת מִמָּה שֶׁהָכִיֵּן מֵאֲתָמוֹל. אֲךָ מִי שֶׁלֹּא טִרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת, וְלֹא הָכִיֵּן בּוֹ אֶת צוּרְכֵי הַשֶּׁבֶת, לֹא יִהְיֶה לוֹ מָה לְאָכּוֹל בְּשֶׁבֶת, וְלֹא יוּכַל לְכַבֵּד וּלְעַנֵּג אֶת הַשֶּׁבֶת כְּתִקְוֵנוֹ (ע"ז ג, א)⁸⁰. וְאִזּוֹ, אִם בְּעֶרֶב שֶׁבַת הָכִיֵּן אֶת צוּרְכֵי הַשֶּׁבֶת, וְהַמְתִּין לְבִיאַת

צִיּוּנִים וּמְקוֹרוֹת

הַגְּמָרָא, מִי שֶׁטִּרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת יֵאָכֵל בְּשֶׁבַת. מִי שֶׁלֹּא טִרַח בְּעֶרֶב שֶׁבַת, מֵהִיכֵן יֵאָכֵל בְּשֶׁבַת, ע"כ. בְּפִשְׁטוֹת דְּבָרֵי הַגְּמָרָא הֵם מִשְׁל, כְּלוּמֵר, מִי שֶׁקִּיִּים תוֹרָה וּמִצְוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, יִקְבַּל שְׂכָרוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל מִי שֶׁלֹּא קִיִּים תוֹרָה וּמִצְוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, אִיזֵה שְׂכָר יִקְבַּל לְעוֹלָם הַבָּא. אֲמֵנָה רַבִּינוּ נֹקֵט אֶת דְּבָרֵי הַגְּמָרָא לְמַלְיָצָה לְעֲנִינֵינוּ, שִׁישׁ חַיִּיב לְאִדָּם לְהַכִּיֵּן צְרָכֵי שֶׁבַת בְּעֶרֶב שֶׁבַת, כְּדֵי שִׁיּוּכַל לְכַבֵּד אֶת הַשֶּׁבֶת וּלְעַנֵּגוֹ, שֶׁהָרִי בְּשֶׁבַת לֹא יוּכַל לְהַכִּיֵּנָם. כּוֹ רַבִּינוּ מִפְּרֵשׁ דְּבָרֵי הַמְּדֻרָשׁ 'כֵּאלֹהֵי שִׁמְר כָּל הַשֶּׁבֶתוֹת', הִיִּינוּ שֶׁקִּיִּים כְּרֹאוֹי אֶת הַשִּׁמְר בְּעֶרֶב שֶׁבַת לְכַבּוֹד שֶׁבַת וּבִכְךָ נַעֲשֶׂה תִּקְוֵן לְכוֹלָם. כּוֹ בִּיאֹר כּוֹנֵת רַבִּינוּ, שְׁמָה שֶׁאֲמַר הִילְקוּט, שֶׁמַּעֲלִים עֲלֵיו כֵּאלֹהֵי 'שִׁמְר אֶת כָּל הַשֶּׁבֶתוֹת', הִיִּינוּ מִפְּנֵי שְׁבוּזָה תִּקְוֵן אֶת כָּל הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁהִתְקִיָּן בָּא בְּדוּקָא עַל יְדֵי הַכֵּנֵתוֹת שֶׁל עֶרֶב שֶׁבַת. וְאִף שֶׁהַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַתַּתְּקַע"ד

וּמִצְפָּה מִתֵּי יְבוּא, עִי"ש. וז"ל הרמב"ם (שבת פ"ל ה"ב), אִיזֵהוּ כְּבוֹד, זֶה שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמִים, שֶׁמִּצְוָה עַל אָדָם לְרַחוּץ פְּנֵיו יְדָיו וְרַגְלָיו בְּחָמִין בְּעֶרֶב שֶׁבַת מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשֶּׁבֶת, וּמִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, וְיוֹשֵׁב כְּבוֹד רֹאשׁ מִיחַל לְהַקְבֵּלֵת פְּנֵי הַשֶּׁבֶת, כְּמוֹ שֶׁהוּא יוֹצֵא לְקִרְיַת הַמֶּלֶךְ. כֵּד גַם בְּאוֹר הַחַיִּים פִּירֵשׁ 'וּשְׁמֵרוֹ' כְּעִין פִּירוּשׁוֹ שֶׁל רַבִּינוּ, וז"ל, עוֹד יִרְצֶה עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרוֹ (בְּרַאשִׁית לז, יא) 'וְאֲבִיּוֹ שִׁמְר אֶת הַדְּבָר', פִּירוּשׁ, מִמְתִּין וּמִצְפָּה מִתֵּי יְבוּא, וְהַכּוֹנֵה בּוּזָה לְצוּוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַשֶּׁבֶת כְּדָבָר טוֹרַח וְכוּ', אֲלֵא צְרִיכִין לְשַׁמּוֹת בּוֹ בְּשִׁלְיֵמוֹת הָרִצּוֹן וְחַפְזָה בְּדָבָר, וְתַמִּיד יִהְיֶה מִמְתִּין וּמִצְפָּה מִתֵּי יְבוּא. וּבַחֲזוֹקוֹי (דְּבָרִים ה, יב) בִּיאֵר כֵּן אֶת מִצְוַת 'שְׁמֵרוֹ' וז"ל, דְּבַר אַחֵר, 'שְׁמֵרוֹ' אֶת יוֹם הַשֶּׁבֶת' לְשׁוֹן 'וְאֲבִיּוֹ שִׁמְר אֶת הַדְּבָר', הַמְתֵּן מִבְּעוֹד יוֹם מִתֵּי תְבוּא שֶׁבַת לְקִדְשׁוֹ, כְּדָרְבִי יִנְאִי שֶׁהִיא מִתְעַטֵּף וְאוֹמֵר, בּוֹאֵי כָּלָה בּוֹאֵי כָּלָה. כֵּד לְשׁוֹן

וְעוֹד יֵשׁ לֹמֵר, הַפְּעַם שְׁאָמַר שְׂתִי
פְּעָמִים 'שֶׁבֶת', הֵינּוּ בְּהִזְמֵנָה
רְאוּיָה קִדְּם שְׁתַּבֵּא, וְאַחַר כֵּן לְעֵשׂוֹת
אֶת הַשֶּׁבֶת, לְהִיּוֹת זְהוּר בְּכָל דְּיַיִן שֶׁבֶת.

זרע שְׂמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

לשון 'שמירת השבת', שהוא מרמז על ההמתנה והכנת צרכי השבת בערב שבת - הנקראת 'שבת' מפני שיש בו קדושה כיום השבת, והיינו בשביל 'לעשות את השבת' עצמה כתיקונה, 'לדורותם ברית עולם' - על ידי זה מתקן הנשמות שמפוזרים בכל הדורות, הצריכים תיקון.

'ושמרו את השבת' - ההכנה לשבת
'לעשות את השבת' שמירת השבת עצמה

וְעוֹד יֵשׁ לֹמֵר - לִישֵׁב מֵה שְׂדֵדְקָנוּ
הַכְּפִילוֹת שֶׁבִלְשׁוֹן הַפְּסוּק, וְלִבְאֵר בְּאוֹפֵן
אַחַר, הַפְּעַם שְׁאָמַר הַפְּסוּק שְׂתִי פְּעָמִים
'שֶׁבֶת'. שֶׁמָּה שֶׁכָּתוּב בַּפְּסוּק בַּפְּעַם
הָרִאשׁוֹנָה וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשֶּׁבֶת,
הֵינּוּ לְשִׁמּוֹר אֶת הַשֶּׁבֶת בְּהִזְמֵנָה - בְּהִכְנָה
רְאוּיָה מֵעֶרֶב שֶׁבֶת קִדְּם שְׁתַּבֵּא, עַל יְדֵי
הַכְּנַת כָּל צִוְרֵי הַשֶּׁבֶת, וְהַמְתַּנָּה לְבִיאַתָּה.
וְאַחַר כֵּן אָמַר הַפְּסוּק לְעֵשׂוֹת אֶת הַשֶּׁבֶת
בְּיוֹם הַשֶּׁבֶת עֲצֻמוֹ, לְהִיּוֹת זְהוּר בְּכָל דְּיַיִן
שֶׁבֶת, לְהַשְׁמֵר מִחִלּוֹל שֶׁבֶת, וְלִכְבֹּד אֶת
הַשֶּׁבֶת, עִם כָּל פְּרִטֵי וְדִקְדוּקֵי הַהִלְכָה.²⁰

ובכן נתיישבו דברי הילקוט, שבערב שבת מחצות מתחיל להתנוצץ ה'נשמה יתירה', והוא יום קדוש להכין צרכי השבת והגוף לכבוד שבת, ואף מציל מחיבוט הקבר מי שנקבר בזמן זה [שהוא ענין תיקון ה'נשמה' שלא תצטרך לצער זה]. וכל מי שמשמר את השבת 'כתקונה', היינו שבערב שבת הוא ממתין ומצפה לביאת השבת, ועושה את ההכנות כדי שיוכל 'לעשות את השבת' כתיקונה, הרי בזה הוסיף תיקון לכל הנשמות של התקע"ד דורות, שמפוזרים בכל דור ודור, ולכך נחשב כאילו 'שמר' - המתין והכין עצמו ל'כל השבתות'. ואין כוונת הילקוט כפשוטו, שיקבל שכר כאילו קיים ממש את כל השבתות. ומובן הוספת הלשון 'כתיקונה', דהיות שמירי על השימור שבערב שבת, הוסיף לומר 'כתקונה' כלומר, שמכין צרכי השבת שעל ידיהם יוכל לקיים את השבת ומצוותיה כראוי²¹. ובתחילה נקט הפסוק

ציונים ומקורות

בתיקון של כל הנשמות האלה. כח. ויתכן לומר שכוונת רבנו ליישב לשון המדרש 'משמר את השבת כתקונה', היינו שעושה כן בעבור עשיית התיקון לאותם הנשמות. כט. וכעין זה פירש בחוקוני וז"ל, 'ושמרו בני ישראל, ישמרו ויצפו כל ימי השבוע איזה יום בהם תהיה יום השבת, לתקן כל צרכיהן ביום הששי, כדי לעשותה כהלכתה, ולא תהא מחוללת. אמנם רבינו בחיי פירש להיפך, ש'ושמרו בני ישראל את השבת' היא השמירה ממלאכה, ואילו

דורות, התפזרו בכל הדורות, כמבואר בגמרא בחגיגה שהביא רבינו, מכל מקום, מי שמר את הערב שבת' שבימי חייו, יהא נחשב לו כאילו תיקן את כל הנשמות שלהם שבכל הדורות, שבכל שמירת שבת נעשה מעט תיקון לכולם. ואולי יש לומר, שהכוונה היא ששמירת הערב שבת של כל אחד ואחד, מצטרפת לתיקונם של כל הדורות, שעל ידי שמירת הערב שבת של כולם יחד, נעשה התיקון של כל התקע"ד דורות, ונמצא שלכל אחד מהם יש חלק

וְעוֹד, שָׁאם יְהִיָּה זְהִיר שֶׁבֶת אַחַת, יַעֲשֶׂה בְּרֵדָאֵי אַף שֶׁבֶתוֹת אַחֲרוֹת, פִּי ב' מְלֶאכִים יִתְּנוּ לוֹ בְּרֻכָּה זוֹ (שֶׁבֶת קִיט, ב.).

וְזֶהוּן הַטַּעַם שֶׁאֲמָרוּ ז"ל (שבועות כ, ב),

'זְכוּר' (שמות כ, ח) ו'שְׁמוֹר' (דברים ה, יב) בְּרֵדְבוֹר אֶחָד נֶאֱמָרוּ, לְפִי שָׂאֵי אֶפְשָׁר לְשֶׁבֶת מִבְּלֵי שְׁמִירָה וּזְכִירָה, דְּהֵינּוּ

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

שְׁנֵי עֲנִינִים, הַהֲכֵנָה לְקִרְאָתָהּ מֵעֶרֶב שֶׁבֶת, וְעַל יְדֵיהָ יִכּוֹל לְקִיִּים כִּרְאוּי אֵת שְׁמִירַת הַשֶּׁבֶת עֲצֻמָּה, הוּא הַטַּעַם שֶׁל מָה שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בַּגְּמָרָא (שבועות כ, ב)¹, שֶׁהַפְּסוּק 'זְכוּר אֵת יוֹם הַשֶּׁבֶת לְקִדְשׁוֹ' (שמות כ, ח) שֶׁבִּדְבָרוֹת הַרְּאוּשׁוֹנוֹת², וְהַפְּסוּק 'שְׁמוֹר אֵת יוֹם הַשֶּׁבֶת לְקִדְשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ' (דברים ה, יב) שֶׁבִּדְבָרוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת, שְׁנֵיהֶם בְּרֵדְבוֹר אֶחָד נֶאֱמָרוּ³ - הַקַּב"ה הַשְּׁמִיעַ אֵת שְׁנֵי הַפְּסוּקִים כְּאַחַת, וְגַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שָׁמְעוּ אוֹתָן כְּאַחַת. וַיֵּשׁ לְהַבִּין הַטַּעַם שֶׁעָשָׂה הַקַּב"ה כֵּן⁴. וְלִפִּי הַנִּלְמָד מִתְּבָאֵר יִפְהָ, לְפִי שָׂאֵי אֶפְשָׁר לְשֶׁבֶת לְהַתְקִיִּים, מִבְּלֵי שְׁמִירָה וּזְכִירָה, דְּהֵינּוּ הַזְּמִנָּה - לְהַזְמִין כָּל צוּרְכֵי שֶׁבֶת מִלְּפָנֵי הַשֶּׁבֶת, שֶׁהִיא ה'זְכִירָה',

בְּזִכּוֹת 'וְשִׁמְרוּ שֶׁבֶת אַחַת, יִזְכוּ 'לַעֲשׂוֹת' שֶׁבֶתוֹת נוֹסְפוֹת וְעוֹד יֵשׁ לְבֵאֵר טַעַם נוֹסֵף, לְמָה שֶׁכְּתוּב בַּפְּסוּק שְׁנֵי פַעַמִּים שֶׁבֶת, לְפִי שֶׁכַּךְ רִמְזָה הַתּוֹרָה, שָׁאם יְהִיָּה זְהִיר לְשִׁמְרוֹת שֶׁבֶת אַחַת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב ו'שְׁמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַשֶּׁבֶת', יַעֲשֶׂה בְּרֵדָאֵי - יִשְׁמָרוּ וְיִקְיִים כִּרְאוּי, אַף שֶׁבֶתוֹת אַחֲרוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב 'לַעֲשׂוֹת אֵת הַשֶּׁבֶת', פִּי שְׁנֵי מְלֶאכִים הַמְּלוּוִים אֵת הָאָדָם בְּלֵיל שֶׁבֶת כְּשֶׁבֶת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵיתוֹ, יִתְּנוּ לוֹ בְּרֻכָּה זוֹ - שִׁיזְכָּה לַעֲשׂוֹת גַּם אֵת הַשֶּׁבֶת הַבְּאֵה וּלְשׁוֹמְרָה כִּרְאוּי, כְּמִבּוּאֵר בַּגְּמָרָא (שֶׁבֶת קִיט, ב.)⁵.

¹ 'זְכוּר' ו'שְׁמוֹר' נֶאֱמָרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד

מִפְּנֵי שָׂאֵי אֶפְשָׁר לְזַהַר בְּלֹא זֶה

וְזֶהוּ - מָה שֶׁהַתְּבָאֵר, שֶׁהַשֶּׁבֶת כּוֹלֵלַת

צִיּוֹנִים וּמִקּוּרוֹת

הַעֲשֵׂר הַדְּבָרוֹת כְּפִי שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּפִרְשֵׁת יִתְרוֹ. וְדִבְרוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת הֵן הַעֲשֵׂר הַדְּבָרוֹת כְּפִי שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּפִרְשֵׁת בְּפִרְשֵׁת וְאַתְחַנֵּן. לָגַּם הַהֲכֵרָה לְכַךְ שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד, הוּא לְפִי שָׁאם לֹא כֵן, הִיאֵךְ נִתְחַלְפוּ הַדְּבָרוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת מִהַדְּבָרוֹת הַרְּאוּשׁוֹנוֹת. רֵא"ם (שמות כ, ח). לָד. בַּגְּמָרָא שְׁבִיעוֹת (כ, ב) לְמַדְּנוּ שְׁנֵשִׁים חֵיִיבוֹת בְּקִידוּשׁ הַיּוֹם אַע"פ שֶׁהִיא מִצְוֹת עֲשֶׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, מִשׁוּם דְּכָל שִׁישְׁנוּ בְּשִׁמְרֵיהָ יִשְׁנוּ בְּזִכְרֵיהָ, וְהֵינּוּ מִשׁוּם שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד עֵי"ש. וּמִצִּיּוֹן בְּמִפְרָשִׁים שֶׁדִּקְדָּקוּ בְּטַעַם שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּדִבּוּר אֶחָד, וּבִיאָרוּ בְּכַמָּה אֹפְנִים, רָאָה תוֹסְפוֹת הַשְּׁלֵם (שמות כ, ח) שׁו"ת מַהר"ם אֶלְשַׁאקֵר (סִימָן קב) בְּשֵׁם רַב הָאֵי גָאוֹן (רָאָה בַּסֵּפֶר 'הַמִּפְתָּח' לְרַב נָסִים גָאוֹן שֶׁבֶת קִלְב, א) יִפְהָ מִרְאָה (נִדְרִים פ"ג ד"ה

'לַעֲשׂוֹת אֵת הַשֶּׁבֶת' הֵינּוּ לְתַקֵּן אֵת כָּל צְרֻכֵי הַשֶּׁבֶת, עֵי"ש. ל. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, תִּנְיָא רַבִּי יוֹסִי בִּר יְהוּדָה אֹמֵר, שְׁנֵי מְלֶאכִי הַשֶּׁרֶת מְלוּוִין לוֹ לְאָדָם בְּעֶרֶב שֶׁבֶת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵיתוֹ, אֶחָד טוֹב וְאַחַד רַע, וְכְשֶׁבֶת לְבֵיתוֹ וּמִצָּא נֵר דְּלוּק וְשִׁלְחָן עֵרוּךְ וּמִטְתּוֹ מוֹרְצֵת, מְלֶאך טוֹב אֹמֵר, יְהִי רְצוֹן שֶׁתְּהֵא לְשֶׁבֶת אַחֲרַת כֵּךְ, וּמְלֶאך רַע עוֹנֶה אֲמֵן בְּעַל כְּרַחוּ. לֹא לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, 'זְכוּר' ו'שְׁמוֹר' בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֱמָרוּ, מָה שָׁאֵין יִכּוֹל הַפֶּה לְדַבֵּר, וּמָה שָׁאֵין הָאוֹזֵן יִכּוֹל לְשִׁמּוֹעַ וְכו', כְּדָרְב אֹדָא בִּר אַהֲבָה, דֹּאמֵר רַב אֹדָא בִּר אַהֲבָה, נִשִּׁים חֵיִיבוֹת בְּקִידוּשׁ הַיּוֹם דְּבִר יִשְׁנוּ בְּזִכְרֵיהָ, וְהֵנִי נָשִׁי הוֹאִיל וְאִיתְּנָהוּ בְּשִׁמְרֵיהָ יִשְׁנוּ נְמִי בְּזִכְרֵיהָ. לָב. 'דְּבָרוֹת הַרְּאוּשׁוֹנוֹת' הֵן

מאמרים ז"ל
כל המענג
את השבת
נותנים לו
נחלה בלי
מקצרים,
שנאמר וכו'
נחלת יעקב
אביך

הַזְמַנָּה וְהַיְהוּדוּת, לְכֵן צָרִיךְ שְׁיִהְיוּ כָּלֵם מִזֶּה, פִּי אֶחָד לֹא יוֹעִיל כָּלֹם בְּלֹא בְּדַבּוּר אֶחָד, וְלֹא יִהְיוּ רְחוּקִים זֶה חֲבֵרוֹ.

ז

שֶׁבֶת פָּרַק כָּל כְּתָבִי (קִיח, א), כָּל הַמְעַנֵּג אֶת הַשֶּׁבֶת, נֹתְנִים לוֹ נַחְלָה

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

וְהַיְהוּדוּת - לְהַזְהִיר בַּשַּׁבָּת עֲצֻמוֹ מִלְּחַלְלוֹ עַל יְדֵי עֲשִׂיַת מִלְּאכָה, שֶׁהִיא הַשְּׁמִירָה¹. לְכֵן צָרִיךְ שְׁיִהְיוּ כָּלֵם - הַיְזָכֹר וְהַשְּׁמוּר נֹאמְרִים בְּדַבּוּר אֶחָד, וְלֹא יִהְיוּ רְחוּקִים זֶה מִזֶּה - דֵּהִינּוּ שֶׁלֹּא יִיאַמַר 'זָכֹר' בְּדַבּוּר אֶחָד, וְשְׁמוּר'

ז

הַמְעַנֵּג אֶת הַשַּׁבָּת זֹכֵה לְחֹסֵד בְּלִי סוּף וְחוּץ מִדֶּרֶךְ הַטֵּבַע

דְּקֹדֵק בַּהֲבַטְחַת נַחְלָה בְּלִי מִצְרִים לְהַמְעַנֵּג אֶת הַשַּׁבָּת אִמְרוּ בַּגְּמָרָא שֶׁבֶת פָּרַק כָּל כְּתָבִי (קִיח, א)², כָּל הַמְעַנֵּג אֶת הַשֶּׁבֶת - בִּאֲכִילַת מֵאֲכָלִים חֲשׂוּבִים³, נֹתְנִים לוֹ בְּשִׁכְרוֹ,

צִיּוּנִים וּמְקוּרוֹת

שׁוֹא וְשִׁקָּר) זֶרַע אֲבָרָה (עַל הַמְדַרְשׁ, שֶׁהִשְׁרִיחַ, יב). לֵה. בְּבִיעָה (טז, א) מְבוּאָר 'זָכֹר' הִיא הַהֲכָנָה שֶׁל צוּרֵי שַׁבָּת, וְאִילוּ בְּשִׁבְעוֹת (כ, ב) מְבוּאָר, 'שְׁמוּר' הִינּוּ הַשְּׁמִירָה מִמְּלָאכָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת [שְׁהָרִי אִמְרוּ שֶׁ שֶׁהִדְבַּר פְּשׁוּט שְׁנַשִּׁים חִיבִים בְּשְׁמִירָה, וְהִינּוּ בַעַל כְּרַחֵךְ בְּשְׁמִירָה מִמְּלָאכַת שַׁבָּת שֶׁהִיא מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה שְׁנַשִּׁים חִיבֹת בֵּה]. וְלַעֲלִי, מִפְּנֵי דְקֹדֵק לִשְׁוֹן הַכְּתוּב, בִּיאַר רַבִּינוּ שׁוֹשְׁמוּרִי הִיא הַהֲמַנְנָה וְהַהֲכָנָה שֶׁלִּפְנֵי בֵיאַת הַשַּׁבָּת, וְלַעֲשׂוֹת' הִיא שְׁמִירַת יוֹם הַשַּׁבָּת עֲצֻמָּה. אִולם כּוּוֹנָתוֹ כִּאֵן בּוֹדָאִי כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאָר עַל פִּי הַמְּבוּאָר בְּש"ס, וְעִיקַר כּוּוֹנָתוֹ רַבְּנוּ לְבָאָר עַפ"י דְּרַכּוּ דְלַעֲלִי, שֶׁזֶה גַם הִטְעַם שֶׁנִּאמְרוּ בְּדַבּוּר אֶחָד, בְּכַדִּי לְרִמּוֹז שֶׁלֹּא שְׁיִיךְ זֶה בְּלֹא זֶה, שְׁמֵי שְׁטַרְחָ כַּעֲרַב שַׁבָּת הוּא יֹאכַל בְּשַׁבָּת, וְהוּא הַדִּין לְכָל עֲנִינֵי שַׁבָּת, שְׁע"י הַזְכִּירָה מְקוּדָם, יוֹכַל לְקִיּוּמָה כְּרֹאוּי. לוֹ בַּגְּמָרָא (שְׁבִיעוֹת שֶׁם) מְבוּאָר, שֶׁמָּה שֶׁנִּאמְרוּ 'זָכֹר' וְשְׁמוּר' בְּדַבּוּר אֶחָד, הוּא כְּדִי לְהַקְשִׁים, וְלַחֲיִיב אֶת הַנִּשְׁיָם בְּזָכֹר' שֶׁהוּא הַקִּידוּשׁ בְּדַבְרִים, כִּשֶׁם שֶׁהֵן חִיבֹת בְּשְׁמוּר' שֶׁהוּא הַאיִסוּר מִלְּאכָה. אִמְנָם רַבִּינוּ מוֹסִיף טַעַם לְמָה שֶׁנִּאמְרוּ בְּדַבּוּר אֶחָד, וְהִינּוּ מִשׁוּם שְׁשִׁלְמוֹת הַשַּׁבָּת בִּאֵה רַק אִם נִתְקִימוּ

שְׁנֵי עֲנִינֵיהָ, שֶׁהֵן הַהֲזַמְנָה וְהַהֲזִירוֹת. וְכַעֲיֵן דְּבַרֵּי רַבִּינוּ, כְּתַב בְּעִקְדַת יִצְחָק (רַבִּי יִצְחָק עֲרָאמָה זְצ"ל שֶׁעַר נֵה פְּרֻשֶׁת וִיקָהֵל) וְז"ל, וְעַתָּה רֵאֵה כִּי לְפִי שֶׁהִמְרַגּוּעַ וְהַנּוֹפֵשׁ אֲשֶׁר תִּרְשְׁמֵהוּ מִלַּת 'זָכֹר'. וְהַבְּטוּל וְהַמְּנִיעָה מִהַמְּלָאכָה אֲשֶׁר תִּרְשְׁמֵהוּ מִלַּת 'שְׁמוּר', אִינֵן נִפְרָדִין זֶה מִזֶּה, וְאִינֵן נִמְצָאִים זֶה זוֹלַת זֶה. כִּי בְּבַטּוּל הַמְּלָאכָה יִמְצָא הַמְּרַגּוּעַ, וְכַהֲמָצָא הַמְּרַגּוּעַ חֲבַטַּל הַמְּלָאכָה, וְכֹאֲלוֹ הֵם אֶחָד כְּנוֹשֵׂא וְשֵׁנִים כְּנֵאמָרוּ. לִזֶּה אִמְרוּ חֲז"ל, זָכֹר וְשְׁמוּר בְּדַבּוּר אֶחָד נֹאמְרוּ. א. לִשׁוֹן הַגְּמָרָא, אִמַּר רַבִּי יוֹחָנָן מִשׁוּם רַבִּי יוֹסִי, כֹּל הַמְעַנֵּג אֶת הַשַּׁבָּת, נֹתְנִין לוֹ נַחְלָה בְּלִי מִצְרִים, שֶׁנִּאמַר (יִשְׁעִיָּהוּ נח, יד) 'אִזוֹ תַּחֲנֵג עַל ה' וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל כַּמְתִּי אֶרֶץ וְהִאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אֲבִיךָ וְגו', לֹא כִּאֲבָרָהֶם שֶׁכְּתוּב בּוֹ (בְּרַאשִׁית יג, יז) 'קוֹם תִּתְהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ לְאַרְכֹּכָה וְגו', [וְלֹא נִתֵּן לוֹ אֵלָּא אֶרֶץ זוֹ וְלֹא יוֹתֵר], וְלֹא כִּיִּצְחָק שֶׁכְּתוּב בּוֹ (שִׁם כו, ג) 'כִּי לֶךְ וְלִזְרַעְךָ אֶתְּן אֶת כָּל הָאָרֶץ הַזֶּה' [אַרְצוֹת אֱלֹהִים וְלֹא יוֹתֵר], אֵלָּא כִּיִּעַקֵּב שֶׁכְּתוּב בּוֹ 'וּפְרַצְתָּ יָמָה וְקִדְמָה וְצַפּוֹנָה וְנִגְבָּה'. ב. כְּמוֹ שֶׁנִּאמְרוּ בַּגְּמָרָא שֶׁם, כְּמָה מְעַנֵּג, רַב הַיְהוּדָה בְּרִיָּה דְרַב שְׁמוּאֵל בְּרַ שִׁלַּת מִשְׁמִיָּה דְרַב אִמְר, בְּתַבְשִׁיל שֶׁל תְּרִדִין [מִן תַּבְשִׁיל

בְּלֹא מִצְרִים, דְּהִינוּ בְּלִי תַחֲוּמִין וּגְבוּלִין,
שְׂאֵפְלוּ וַתְּנוּ לוֹ כָּל הָעוֹלָם, וְהָיוּ לוֹ
מִצְרִין וּגְבוּלִין.

וְעוֹד, אִם יֵהִיו הַרְבֵּה שְׂעִיעֲנֵנו אֶת
הַשֶּׁבֶת, אִיךְ יִכּוֹל לַתֵּן בְּעוֹלָם
הַזֶּה נַחֲלָה בְּלִי מִצְרִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

זרע שמשון המבואר

רוחותיה, מערב מזרח צפון ומזרח, והיינו
נחלה שאין לה שום מצרים וגבולות.

וְהַמַּאמָר הַזֶּה, הוּא קִשָּׁה הַחֲבִנָּה - קִשָּׁה
לְהַבִּינוּ לְפִי פְשׁוּטוֹ, שִׁיזְכֶּה לְנַחֲלַת קִרְקַע
בְּלִי גְבוּל. דְּאִיךְ וַתִּכְנַן שְׂיִתְּיָה שִׁיךְ לְאָדָם
אֶחָד נַחֲלָה בְּלֹא מִצְרִים, דְּהִינוּ בְּלִי תַחֲוּמִין
וּגְבוּלִין, שְׁהָרִי אֶפְלוּ אִם יַתְּנוּ לוֹ אֶת כָּל
הָעוֹלָם, וְהָיוּ לוֹ מִצְרִין וּגְבוּלִין, שְׁהָרִי גַם
לְעוֹלָם עֲצָמוּ יֵשׁ גְבוּלוֹת וּמִצְרִים".

וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְפִי פְשׁוּטוֹ, שְׂאֵם
וְהָיוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שְׂעִיעֲנֵנו אֶת הַשֶּׁבֶת, אִיךְ
יִכּוֹל לַתֵּן בְּעוֹלָם הַזֶּה נַחֲלָה בְּלִי מִצְרִים לְכָל
אֶחָד וְאֶחָד, שְׁהָרִי אִי אֲפֹשֶׁר לַתֵּן אֶת כָּל
הָעוֹלָם כּוֹלוּ אֵלָּא פֶּעַם אַחַת לְאִישׁ אֶחָד

בְּלֹא מִצְרִים, שְׂנַאמָר (ישעיהו נח, יד)
'נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ', לֹא פְּאַבְרָהָם, לֹא
כִּינְחָק וְכוּ', אֲלָא כִּינְחָק בִּיה
(בראשית כח, יד) 'וּפְרָצְתָּ יָמָה וְקִדְמָה' וְכוּ'.
וְהַמַּאמָר הַזֶּה קִשָּׁה הַחֲבִנָּה, דְּאִיךְ
וַתִּכְנַן שְׂיִתְּיָה לְאֶחָד נַחֲלָה

נַחֲלָה בְּלֹא מִצְרִים - שְׂאִין לֵה קִץ וּגְבוּל,
שְׂנַאמָר (ישעיהו נח, יג-יד) 'וְקָרְאַתָּ לְשֶׁבֶת
עֲנָג וְגו', אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה' וְגו' וְהֶאֱכַלְתִּיךָ
נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ' - בִּזְכוּת מַה שֶּׁתִּקְרָא
לְשֶׁבֶת 'עֲנָג', כְּלוּמַר, שֶׁתְּעַנֵּנו, תִּזְכֶּה
לְנַחֲלַת יַעֲקֹב אֲבִינוּ. וְנַחֲלַת יַעֲקֹב,
הֵינּוּ נַחֲלָה בְּלִי מִצְרִים, וְלֹא כִּנְחָלְתוֹ שֶׁל
אַבְרָהָם, וְאִף לֹא כִּנְחָלְתוֹ שֶׁל יִצְחָק וְכוּ',
שֶׁנַּחֲלָתָם הִיטָה עִם מִצְרִים וּגְבוּלוֹת, אֲלָא
כִּנְחָלְתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהִיטָה נַחֲלָה בְּלִי
מִצְרִים, שֶׁכֵּן מִצִּינוּ דְּכַתִּיב בִּיה (בראשית כח,
יד) 'וּפְרָצְתָּ יָמָה וְקִדְמָה וְצַפְנָה וְנִגְבָּה' וְכוּ'
- תַּתְחִיב וְתִתְרַבֵּה, עַד שִׁיתְרַחֲבוּ הַגְּבוּלוֹת
שֶׁל נַחֲלָתְךָ לְכָל קְצוֹת הָעוֹלָם מֵאַרְבַּע

ציונים ומקורות

שהמכבד את השבת ומענגה כפי כחו, כבר מפורש
בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון
לעולם הבא. הריטב"א (שבת שם ד"ה נחלה) פירש,
שהיא תהיה בלא מצרים משתי רוחות, שתהא
הרצועה של חלקו נמשכת מים עד ים. ובעיקר
קושיית רבינו שגם העולם יש לו גבול, יש ליישב על
פי מה שבייפה תאר השלם (ב"ר יא, ח) כתב לבאר
את לשון המדרש (שם) שיעקב אבינו ירש 'שלא
במדה', היינו שהקב"ה נתן לו שלא במדה, אבל לפי
האמת ירש את העולם שיש לו מדה וגבול. וכמו כן
יש לפרש בלשון הגמרא, שאף שמצד הקב"ה הנתינה
היא בלא מצרים [וכסברת רבינו בקושייתו], אבל לפי

חשוב] ודגים גדולים וראשי שומין. רב חייא בר אשי
אמר רב, אפילו דבר מועט ולכבוד שבת עשאו הרי
זה עונג. מאי היא, אמר רב פפא, כסא דהרנסא [דגים
קטנים מטוגנים בשמן קרביהן ובקמח].
ג. לשון הפסוקים, 'אם תשיב משבת דגלך עשות
תפציף ביום קנשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה'
מכבד וכפדתו מעשות דרכיך ממצוא תפציף ודבר
דבר. אז תתענג על ה' והתפצית על פמתי ארץ
והאכלתיך נחלת יעקב אביך פי פי ה' דברי.
ד. לשון הפסוק, 'ויהי זרעך פפפר הארץ ופרצת ימה
וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחת האדמה
ובזרעך'. ה. הרמב"ם (שבת פ"ל הט"ו) כתב,

אֵלֶּא הָעֵנָן הוּא, שְׁמֵדַת הַחֶסֶד
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה
רְצוֹנָה לְהִתְפַּשֵּׁט לְטוֹבַת הַבְּרִיּוֹת עַד
אֵין חֶקֶר, אֲמָנָם מִדַּת הַדִּין מְעַכְבֵּת
בְּיָדָה וְאֵינָה רוֹצֶה שְׁתִּתְפַּשֵּׁט בְּרְצוֹנָהּ.

וְאֵין לוֹמַר, דְּמִיּוּרֵי בְּטוֹבוֹת הָעוֹלָם הֵבֵא.
דָּאִם בְּזוֹ, מֵאֵי קַמְשָׁמַע לָן נוֹתְנִים לוֹ
נַחֲלָה וְכוּ', וְהֵלֵא כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁל עוֹלָם
הֵבֵא הֵם בְּלֵי שְׁעוֹר וּבְלֵי קִצְבָה, עוֹלָם
שְׁפָלוֹ טוֹב וְכֵלֹ אֲרֻךְ, עוֹלָם אֵין סוּף.

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

שהוא עוֹלָם שְׁפָלוֹ טוֹב, וְכֵלֹ אֲרֻךְ, עוֹלָם
שְׁאֵין לוֹ סוּף.

שמענו את השבת, ואין שייך לחזור
וליתנו שוב לכל האנשים האחרים
שיענו את השבת.

מדת הדין מעכבת התפשטות מדת החסד

דבר פשוט ששכר העולם הבא הוא בלי מצרים

אֵלֶּא הָעֵנָן הוּא, שאכן נחלה בלי
מצרים, היינו בעולם הזה. אולם לא מיירי
בנחלת קרקע, אלא בהשפעה מרובה של
מדת החסד. והכוונה, לפי שְׁמֵדַת הַחֶסֶד
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שעניינה הוא
להטיב עם הבריות, הִיָּה רְצוֹנָה לְהִתְפַּשֵּׁט
בעולם לְטוֹבַת הַבְּרִיּוֹת עַד אֵין חֶקֶר - עד
אין קץ, ולהטיב עמהם בלא גבול. אֲמָנָם
מִדַּת הַדִּין - המקטרגת לפני הקב"ה
אודות עוונות בני האדם, מְעַכְבֵּת בְּיָדָה,
וְאֵינָה רוֹצֶה שְׁמֵדַת הַחֶסֶד תִּתְפַּשֵּׁט
בְּרְצוֹנָהּ¹.

וְאֵין לוֹמַר - ליישב קושיותינו,
דְּהַגְמֵרָא מִיּוּרֵי בְּטוֹבוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הֵבֵא
ולא בנחלת קרקע בעולם הזה, אלא
שמי שמענו את השבת, זוכה בעולם
הבא לשכר מרובה שאין לו קץ. דָּאִם
בְּזוֹ קִשָּׁה, מֵאֵי קָא מְשָׁמַע לָן - מה
משמיענו הגמרא, במה שאמרה
שהמענו את השבת, נוֹתְנִים לוֹ נַחֲלָה
וְכוּ' בלי מצרים, וְהֵלֵא כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁל
עוֹלָם הֵבֵא, וגם השכר על קיום שאר
המצוות, הֵם בְּלֵי שְׁעוֹר וּבְלֵי קִצְבָה,

ציונים ומקורות

פירש כן, וכתב צריך אדם להתענג בשבת זכר
לעולם הבא, כדאמר ר' יוחנן, המענו את השבת
נותנין לו נחלה בלא מצרים, וזהו העולם הבא שאין
לו מצר ולא גבול. ז. תיבות אלו הן מטבע
לשון ע"פ דרשת הגמרא (קידושין לט, ב), 'למען
ייטב לך' (דברים כב, ז), לעולם שכולו טוב, 'למען
יאריכון ימיך' לעולם שכולו ארוך. ח. ככתוב
בשער מאמרי רשב"י (שער ב פרשת בא) וז"ל, כי
כל מדידה היא מצד הגבורה, לפי שהחסד מורה
התפשטות בכל הדברים, אבל הגבורה והדין אינה
מנחת האור העליון להתפשט למטה להאיר, אלא
בקצבה ומדה, בשיעור הצריך להתפשט ולא יותר.

האמת יש לנחלה מצרים, ולעולם הכוונה היא
שיזכה לנחלת כל העולם, וכהפירוש שדחה רבינו.
וראה בברכות (נא, א) שהמברך על כוס מלא, נותנין
לו נחלה בלי מצרים, שנאמר 'ומלא ברכת ה' ים
ודרום ירשה'. ופירש המהרש"א (ח"א שם), דהיינו
עד הים שאין משם עוד ישוב עולם, וכן עד דרום,
שגם משם אין עוד ישוב מחמת חום גדול, כמ"ש
התוכניינים. ו. ואם כן מיושב מה שקראוה
נחלה בלי מצרים, שהעולם הבא באמת אין לו
שום גבולות וקצוות, ועל כן אפשר לתת ממנו
נחלה בלי מצרים, לכל אחד ואחד. וראה בתורת
המנחה (פרשת ויקהל דרשה לא עמוד 623) שאכן

בְּשֵׁישׁ מְקַמְרָנִים, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ בְּאִיּוֹב,
דְּכָתִיב בִּיהַ (איוב א, י) 'מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּ
וּמְקַנְהוּ פְּרִץ בְּאַרְצָא', שְׁלֹא כְּמִנְהַג הָעוֹלָם
(כ"ב טו, ב). וְעַל יָדֵי קְטָרוֹג הַשְּׁטָן, אֲבָד
הַכֹּל וְנִמְנַע מִמֶּנּוּ הַחֶסֶד.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

מדת החסד, אֵלֶּא כְּשֵׁישׁ מְקַמְרָנִים, כְּמוֹ
שְׁמַצִּינוּ בְּאִיּוֹב^א, שֶׁמִּתְחִילָה הִיְתָה מִדַּת
הַחֶסֶד מִשְׁפִּיעָה עֲלָיו יוֹתֵר מִכַּדְרָךְ הַטֶּבַע,
דְּכָתִיב בִּיהַ, לִפְנֵי שֶׁהִתְחִיל לְהִתְיַסֵּר (איוב
א, י) 'מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּ וּמְקַנְהוּ פְּרִץ
בְּאַרְצָא', וּדְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּגִמְרָא (כ"ב טו,
ב)^ב, שֶׁמַּעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל אִיּוֹב, וְגַם מְקַנְהוּ,
הֵיוּ מִתְבַּרְכִּים שְׁלֹא כְּמִנְהַג הָעוֹלָם - הַרְבֵּה
יוֹתֵר מִכַּדְרָךְ הַטֶּבַע. וְעַל יָדֵי קְטָרוֹג הַשְּׁטָן,
שֶׁאֵמֵר לְהַקְבִּי^ה, שֶׁאִיּוֹב עוֹבֵד אוֹתוֹ
בְּקִיּוֹם הַמְצוּוֹת בְּכֹל פְּרֻטִיָּהֵן, רַק מִפְּנֵי
שֶׁאִינוּ חֹסֵר כְּלוּם^{טו}, אֲבָד אֵת הַכֹּל - כֹּל

וּרְאִיָּה לְדַבֵּר מָה שְׁאָמְרוּ רַז"ל (ויק"ד כו,
א ילקוט תהלים רמז תשכו) עַל הַפְּסוּק (תהלים
לו, ז) 'צְדָקְתָךְ כְּהַרְרֵי אֶל', הַאִיף דְּהַשְׁפַּעְתָּ
וְהַמְּדַת הַדִּין אֵינָה מְעַכְבֶּת אֶלֶּא

וּרְאִיָּה לְדַבֵּר, מָה שְׁאָמְרוּ רַז"ל (ויק"ד
כו, א) עַל הַפְּסוּק (תהלים לו, ז) 'צְדָקְתָךְ
כְּהַרְרֵי אֶל' - הַצְדָּקוֹת שֶׁאֵתָה הַקְּבִי"ה
עוֹשֶׂה, הֵם גְּבוּהִים וְרַמִּים, כְּמוֹ הַהַרִּים
הַחֲזֻקִים וְהַרְמִים^כ, הַאִיף דְּהַשְׁפַּעְתָּ
הַשְׁפַּעְתָּ^כ - לְמִי שֶׁאֵתָה מִשְׁפִּיעַ כַּמִּדַּת
הַצְדָּקָה וְהַחֶסֶד, אֵתָה מִשְׁפִּיעַ לוֹ בַּשֶּׁפַע
רַב. וּמְבוּאָר מִכַּךְ, שֶׁבְּמִקּוֹם שֶׁמִּדַּת הַחֶסֶד
שׁוֹלֵטָה, הָרִי הִיא מִשְׁפִּיעָה כַּמְדָּה מְרוּבָה
וּבְלִי גְבוּל.

מדת הדין מעכבת את השפעת החסד רק כשיש מקטרגים
וְהַמְּדַת הַדִּין אֵינָה מְעַכְבֶּת אֵת הַשְּׁפַעְתָּ

צִיּוּנִים וּמְקוּרֹת

צְדָקְתָךְ וְחֶסֶד עֲלֵינוּ. יב. לִפְנֵינוּ בְּמִדְרַשׁ, אֵן
דָּאֵת יֵהֵב אֵת מִשְׁפַּע. יג. אִיּוֹב הִיָּה אִישׁ צְדִיק
וִירָא אֱלֹקִים, שְׁהִיָּה מוֹשַׁע בְּבָנִים וּבְבָנוֹת וּנְכֻסִים
מְרוּבִים. אֵךְ עֹבֵר הַקְּטָרוֹג שֶׁל הַמְּקַטְרָג, נִמְסַר בִּיד
הַשְּׁטָן, וּמִתּוֹ בָּנִיו וּבָנוֹתָיו וּמְקַנְהוּ, וְגַם לָקָה בִּיסוּרִים
נֹורָאִים. כֹּכֵל זָאֵת לֹא חִטָּא אִיּוֹב בַּשְּׁפִתָיו, אֵךְ בִּלְבוֹ
בַּעַט בִּיסוּרִים. לְבִסּוּף הוֹדָה עַל טַעוֹתָיו, וְהִתְרַפָּא,
וְחָזַר אֵלָיו כֹּל רְכוּשׁוֹ, וְנִתְעַשֵּׂר יוֹתֵר מִמָּה שְׁהִיָּה קוֹדֵם,
וְנוֹלְדוּ לוֹ עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת. כִּבְבָא בְּתָרָא (טו, א)
נִחְלַקוּ אִמּוּרָאִים, בְּאִיזוֹ תְּקוּפָה חֵי אִיּוֹב, וְעִינֵין שֶׁם
שֶׁלְפִי דַעָה אַחַת, אִיּוֹב לֹא הִיָּה וְלֹא נִבְרָא, אֵלֶּא מִשֶּׁל
הִיָּה לְלִמּוּד מִמֶּנּוּ תְּשׁוּבוֹת לְמַקְטָרְגִים עַל מִדַּת הַדִּין,
וְשֶׁאִין אָדָם נִתְפַּס עַל צַעֲרוֹ. יד. לְשׁוֹן הַפְּסוּק,
'הִלֵּא אֶתָּה שִׁכְתָּ בְּעָדוֹ וּבְעָדוֹ בִּיתוֹ וּבְעָדוֹ כָּל אֲשֶׁר לוֹ
מִסְּבִיב מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּ וּמְקַנְהוּ פְּרִץ בְּאַרְצָא'.
טו. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, מֵאִי 'מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכָּתָּ', אָמַר רַבִּי
שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק, כֹּל הַנוֹטֵל פְּרוּטָה מֵאִיּוֹב

ט. לְשׁוֹן הַמִּדְרַשׁ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי כִּי סָלִיק
[כְּשֶׁהָלַךְ] לְרֹמִי, רָאָה שֶׁם עוֹמְדִים שֶׁל שֵׁישׁ מְכוֹסִים
בְּטִיפְטִיאוֹת [מִיָּנִי בְּגָדִים יִקְרִים], בְּשֶׁרֶב [הֵיוּ מְכוֹסִים
בָּהֶם, כַּדִּין] שְׁלֹא יִפְקַעוּ [מִחַמַּת הַחוּם], וּבְצִנָּה [בִּימּוֹת
הַחֹרֶף, הֵיוּ מְכוֹסִים בָּהֶם, כַּדִּין] שְׁלֹא יִקְרָשׁוּ, רָאָה שֶׁם
עֵנִי אַחַד, וּמַחְצֵלֵת קִנִּים תַּחְתּוֹ וּמַחְצֵלֵת קִנִּים עַל
גְּבִיו [שְׁבָהֶם הִיָּה מִתְכַּסֶּה מִפְּנֵי הַקּוֹר וְהַחוּם], עַל
הַעֲמוּדִים קָרָא צְדָקְתָךְ כְּהַרְרֵי א-ל', אֵן דָּאֵת יֵהֵב אֵת
מִשְׁפַּע [הֵיכֵן שֶׁאֵתָה נוֹתֵן, אֵתָה מִשְׁפִּיעַ כַּמְדָּה
מְרוּבָה], וְעַל הַעֵנִי קָרָא 'מִשְׁפִּיץ תְּהוּם רַבָּה', אֵן
דָּאֵת מַחֵי אֵת מִדְּקָדַךְ [הֵיכֵן שֶׁאֵתָה מְכָה, אֵתָה מִדְּקָדַךְ
לְהַעֲנִישׁ כַּמְדָּה מְרוּבָה וּבְעוֹצְמָה רַבָּה, כְּמוֹ תְּהוּם
הַגְּדוֹל], ע"כ. וְרָאָה כְּעִין זֶה, בִּילְקוּט שְׁמַעוֹנִי (תהלים
רמז תשכו). י. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'צְדָקְתָךְ כְּהַרְרֵי
א-ל מִשְׁפִּיץ תְּהוּם רַבָּה אֵדָם וּבְהִמָּה תוֹשִׁיעַ ה''.
יא. ע"פ רש"י וּמַצּוֹדֵת דּוֹד שֶׁם. וּבְמַחְזוֹר וִיטְרִי (סִימָן
קמא) פִּירֵשׁ, כְּלוּמָר, כְּגִבוּהַ שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ, כֵּן הַגְּבֵר

וְהִנֵּה הַמְקַטְרָגִים אֵינָם מוֹסִיפִים כַּח אֱלֹא
פְּשָׁאֲדָם נוֹטָה אַחַר תְּאוּתוֹתָיו וְהִנֵּאת
גּוֹפוֹ הַקְרוּץ מְחֻמָּר, לֹא כֵן פְּשֻׁנוּטָה לְדְבָרִים

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְבוּאָר

הַמְקַטְרָגִים^כ. אַבֵּל לֹא כֵן פְּשֻׁנוּטָה הָאָדָם
לְדְבָרִים רוֹחֲנִיִּים לְהִנָּאת נִשְׁמָתוֹ, וְאֵינוֹ
נוֹטָה אַחֲרֵי הַהִנָּאוֹת הַגּוֹפְנִיּוֹת, שְׁאֵז אֵין
לָהֶם רְשׁוֹת לְחִיצוֹנִיִּים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו
וְלִקְטָרְג עֲלָיו.

הַנָּאוֹת הַגּוֹף בִּשְׁבַת אֵינֶם נוֹתְנִים כַּח לְמַקְטָרָגִים

וּבְיָוֵם הַשַּׁבָּת, מִתְחַפְּאִים הַקְּלָפוֹת שֶׁל
כּוֹחוֹת הַטּוֹמָאָה, כְּדֹאֵיתָא בְּיַהֲרַר פְּרֻשֵׁת
וְיִקְהֵל^{כב} (ח"ב רג, ב), וְאֵינֶם יִכּוֹלִים
לְקְטָרְג^{כג}. וְזֶהוּ פִירוּשׁ הַמְדַרְשׁ (מְדַרְשׁ תְּהִלִּים

רְכוּשׁוֹ, וְגַם בְּנֵיו וּבְנוֹתָיו, וְגַם נִתְיָסֵר
גּוֹפוֹ בִּיסוּרִים גְּדוֹלִים^{כד}, וְנִמְנַע מִמֶּנּוּ הַחֶסֶד
שֶׁהָיָה מוֹשַׁפֵּעַ עֲלָיו.

כַּח הַמְקַטְרָגִים בֵּא מַחֲמַת הַהִנָּאוֹת הַגּוֹפְנִיּוֹת

וְהִנֵּה הַמְקַטְרָגִים אֵינֶם מוֹסִיפִים כַּח
לְהִתְגַּבֵּר נֶגַד הַתְּפִשּׁוֹת מִדַּת הַחֶסֶד,
וְלִקְטָרְג עַל בְּנֵי הָאָדָם, אֱלֹא פְּשָׁאֲדָם נוֹטָה
וְנִמְשַׁךְ אַחַר תְּאוּתוֹתָיו^{כה} וְהִנָּאת גּוֹפוֹ הַקְרוּץ
מְחֻמָּר^{כו} - שֶׁנִּחְתַּךְ וְנוֹצַר מִטֵּיט^{כז}, שֶׁעַל יָדֵי
כֵן הוּא נוֹתֵן כַּח לְחִיצוֹנִים, שֶׁהֵם

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

כא. זֶה לְשׁוֹן סֵפֶר מַחְבֵּרַת הַקּוּדֵשׁ (לְהַרְבַּ חַיִּים וּוִיטָאֵל
זְצִ"ל, שַׁעַר הַשְּׁבַת ד"ה וְדַע כִּי כָל, לְד, ב), וְדַע כִּי
כָל מֵה שְׂאֵדָם אוֹכֵל בְּשַׁבּוּעַ, הַרּוּב הוֹלֵךְ לְחִיצוֹנִים,
וְאֵין בּוֹ רוֹחֲנִיּוֹת כִּי אִם כַּחֲלָק הַחֲכִיחֵי לְמִזּוֹן הַנֶּפֶשׁ
שֶׁלֹּא תִתְפַּרֵּד, וְכֵל הַמוֹסִיף מִזֶּה, מוֹסִיף כַּח לְיִצְרַר הַרַע.
וְמֵה שְׂאוּכֵל בִּשְׁבַת הוּא הַכֵּל רוֹחֲנִי, וְאֵף עַל פִּי
שְׂאוּכֵל יוֹתֵר מִן הַצּוּרֵךְ, נִבְלַע בְּאִבְרָיו. וְכֵן הוּא
בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים (מִסְכַּת לֵיל שַׁבַּת פ"ד), שֶׁאֵף שְׂאוּכֵל
בִּשְׁבַת יוֹתֵר מְצוּרֵךְ, אֵינוֹ הוֹלֵךְ לְחִיצוֹנִים. וְרָאָה מֵה
שֶׁהוּבָא בְּעִנְיָן זֶה בְּהַעֲרָה לְהֵלֵךְ בְּסַמּוֹךְ.
כב. לְשׁוֹן הַזּוֹהַר, תֵּא חוּזִי, כִּיּוֹן דְּעָאֵל שַׁבְּתָא, וְאִתְטַמַּר
הֵהוּא מְדוּרָא [כִּיּוֹן שְׁנַכְנַסְתָּ הַשְּׁבַת, וְנִטְמַנְתָּ הַמְדוּרָה
שֶׁל 'קְלִיפַת נוֹגַהּ], כֵּל אֲשֵׁין דֵּאֲשֵׁא קִשְׂיָא אִתְטַמַּרוּ
וְאִתְכַּפְּיִין [כָּל הָאֲשׁוֹת שֶׁל הָאֵשׁ הַקְּשָׁה, שֶׁהֵם כּוֹחוֹת
הַדִּין שֶׁל מַעֲלָה שְׁבַחָה דִּינּוּר, כּוֹלֵם נִטְמָנִים וְאֵינֶם
שׁוֹלְטִים], וְאִפִּילוּ אֲשֵׁא דִּגְהִינָם וְחִיבִין דִּגְהִינָם אֵית
לוֹן נִיחָא [וְאִפִּילוּ הָאֵשׁ שֶׁל הַגְּהִינָם שׁוֹבֵת, וְהַרְשָׁעִים
הַנִּמְצָאִים בְּגִיהִנָם יֵשׁ לָהֶם מִנוּחָה], וְכֹלָא תַתָּא וְעִילָא
אֵית לָהּ נִיחָא [וְכֹל הָעוֹלָמוֹת שֶׁל מַטֵּה וְשֶׁל מַעֲלָה
יֵשׁ לָהֶם מִנוּחָה]. כג. מֵהַמְשַׁךְ דְּבָרֵי רַבִּינוּ
מְבוּאָר שֶׁאֵף כְּשֶׁהָאָדָם נוֹטָה בִּשְׁבַת אַחַר הִנָּאת גּוֹפוֹ
אֵינוֹ מוֹסִיף כַּח בְּחִיצוֹנִים. רָאָה מֵה שֶׁהוּבָא בּוֹזָה,

מִתְבַּרְךְ. מֵאֵי זְמַנְהוּ פְּרִץ בֶּאֱרֵץ, אִמַּר רַבִּי יוֹסִי בַר
חֲנִינָא, מְקַנְהוּ שֶׁל אֵיבּוֹב פְּרִצוּ גְּדוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִנְהַגּוֹ
שֶׁל עוֹלָם זָאבִים הוֹרְגִים הַעֲזִים, מְקַנְהוּ שֶׁל אֵיבּוֹב עֲזִים
הוֹרְגִים אֶת הַזָּאבִים. טז. כְּמוֹ שְׂנֵאמַר (אֵיבּוֹב א,
ט"א), 'וַיִּעַן הַשֵּׁטֶן אֶת ה' וַיֹּאמֶר הַחֲנָם יִרְאֵ אֵיבּוֹב
אֲלֵקִים, הֲלֹא אֵת אֵתָה שְׁכַת בְּעָדוֹ וּבְעָדוֹ בֵּיתוֹ וּבְעָדוֹ
כָּל אֲשֶׁר לוֹ מִסְבִּיב מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכַּת וּמְקַנְהוּ פְּרִץ
בֶּאֱרֵץ, וְאוֹלָם שֶׁלֹּחַ נֹא יֵדֵךְ וְגַע כָּל אֲשֶׁר לוֹ אִם לֹא
עַל פְּנִיךְ יִבְרַכְךָ'. יז. כְּמִסּוֹפֵר בְּתַחֲלִילַת סֵפֶר
אֵיבּוֹב. יח. הִנֵּה לֹא מְצִינוּ הֵיאֵךְ הִיָּה אֵיבּוֹב נוֹטָה
לְתַאוּתוֹתָיו, וְאִדְרַבָּה בְּבָבָא בְּתַרָּא (טו, א) מְבוּאָר
שֶׁהָיָה חֲסִיד גְּדוֹל. וְאוֹלֵי כּוֹוֹנַת רַבִּינוּ לְמִשְׁתַּאוֹת
שַׁעֲשׂוּ בְּנֵיו, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (אֵיבּוֹב א, ד) 'וְהִלְכוּ בְּנֵיו
וְעָשׂוּ מִשְׁתֵּה בֵּית אִישׁ יוֹמוֹ וְשִׁלְחוּ וְקִרְאוּ לְשַׁלְשֵׁת
אֲחִיתֵיהֶם לֹאכֵל וְלִשְׁתוֹת עִמָּהֶם, וְכַתּוּב עַל כֵּךְ בּוֹזֵהר
(ח"ב לְד, א) ז"ל, וּבְמִשְׁתֵּיָא כָּל יוֹמָא מְקַטְרָגָא
שְׁכִיחַ וְלֹא יִכֵּיל לִיָּה [וּבְמִשְׁתֵּה שַׁעֲשׂוּ כָל יוֹם, הִיָּה
הַמְקַטְרָג מְצוּי, אֵךְ לֹא הִיָּה יִכּוֹל לְהַרַע לְאֵיבּוֹב], ע"כ.
יט. ע"פ לְשׁוֹן הַפְּסוּק (אֵיבּוֹב לְג, ו) 'מְחֻמָּר קְדָצְתִי גַם
אֲנִי. כ. שֶׁהָרִי גּוֹף הָאָדָם נוֹצַר מִעַפְרֵר הַמְּגוּבֵל
בְּמִים, כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י עַל הַפְּסוּק (בְּרַאשִׁית ב, ו) 'וְ
יֹאדָר יַעֲלֶה מִן הָאֲרֶץ. וְעִיַּין בְּמְדַרְשׁ (ב"ר ב, ו).

לְמִדַּת הַדִּין לְעֵבֶב עַל מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁלֹּא תִתְפַּשֵּׁט עָלָיו בְּשֹׁפֵעַ גְּדוֹל, עַד שְׂיִתְּנוּ הַמְּקַטְרָגִים מִדָּה וּגְבוּל לְמוֹכָה הָרְאוּיָה לָבֵא עָלָיו. כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ (כ"ב שם) עַל 'וּמְקַנְהוּ פָּרִץ בְּאַרְצָה הַנַּל, דְּמִלַּת 'פָּרִץ' מִשְׁמַע שֶׁפָּרֵץ כָּל הַגְּבוּלִים וְהַתְּחוּמִּים, לֹא כְּאַבְרָהָם שֶׁיָּצֵא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעְאֵל, וְלֹא

ב, וְזֶהוּ 'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת' (תהלים צב, א), לְיוֹם שֶׁשָּׁבְתוּ הַמִּזְיָקִים מִן הָעוֹלָם. וְלָכֵן דִּיּוֹק לֹמֵר, כָּל הַמַּעֲנֵג אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא אָמַר כָּל הַמְּשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבָּת, שָׂאֵף עַל פִּי שֶׁבַענֵג זֶה הוּא נוֹטֵה אַחֵר הַנְּאִת גּוֹפּוֹ, עִם כָּל זֶה, לֹא יוֹסִיף פֶּחַ בְּחִיצוֹנִים, וְלֹא יִהְיֶה רְשׁוּת

זרע שמשון המבואר

עָלָיו, אֵלֵּא יִזְכֶּה לְנַחֵלָה בְּלִי שׁוּם מִצָּרִים, שְׁמִדַּת הַחֶסֶד תִּתְפַּשֵּׁט עָלָיו בְּלִי סוּף, וְאִף שֶׁלֹּא כְּדֹרֵךְ הַטֶּבַע. כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ בַּגִּמְרָא (כ"ב טו, ב) עַל הַפְּסוּק שֶׁנֶּאֱמַר אֲצֵל אִיּוֹב 'וּמְקַנְהוּ פָּרִץ בְּאַרְצָה הַנַּל, דְּמִלַּת 'פָּרִץ' מִשְׁמַע שֶׁלְּפָנָיו שֶׁהִשְׁטֵן קִטְרָג עַל אִיּוֹב, הַמְּקַנֵּה שְׁלוֹ, פָּרֵץ אֶת כָּל הַגְּבוּלִים וְהַתְּחוּמִּים שֶׁל דֶּרֶךְ הַטֶּבַע, מַחֲמַת רִיבּוּי הַהִשְׁפַּעָה שֶׁל מִדַּת הַחֶסֶד. וְכִמוֹ כֵּן, הַמַּעֲנֵג אֶת הַשַּׁבָּת, יִזְכֶּה לְנַחֵלָה בְּלִי מִצָּרִים, כְּלוֹמֵר, שֶׁהִשְׁפַּע שֶׁתִּגִּיעַ אֵלָיו עַל יְדֵי מִדַּת הַחֶסֶד, תִּפְרוֹץ אֶת כָּל גְּבוּלוֹת הַטֶּבַע, וְיִזְכֶּה לִשְׁפַע בְּלִי סוּף.

יעקב שכל בניו היו צדיקים זכה לשפע בלי גבול

וְעַל כֵּן מִמְּשִׁיכָה הַגִּמְרָא שֵׁם לֹמֵר, שֶׁשֹּׁפֵעַ זֶה יִהְיֶה, לֹא כִּהִשְׁפַּע שְׁנִיתָן לְאַבְרָהָם שֶׁיָּצֵא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעְאֵל הַרְשַׁע, וְלֹא

צב, ה^ט, עַל הַפְּסוּק (שם צב, א) 'מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת' - לְיוֹם - שִׁיר זֶה נֶאֱמַר עֲבוּר יוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁנֶּקְרָא כֵּן, מִפְּנֵי שֶׁבּו שָׁבְתוּ - הַתְּבַטְלוּ וְהַתְּחַבְּאוּ הַמִּזְיָקִים מִן הָעוֹלָם.

המענג את השבת יזכה לחסד בלי גבול ומדה

וְלָכֵן דִּיּוֹק רַבִּי יוֹסִי לֹמֵר, כָּל הַמַּעֲנֵג 'אֶת הַשַּׁבָּת נוֹתֵנִין לוֹ נַחֲלָה בְּלִי מִצָּרִים, וְלֹא אָמַר כָּל הַמְּשַׁמֵּר' אֶת הַשַּׁבָּת^ט וְכו', מִשׁוּם שֶׁרָצָה לְחַדֵּשׁ, שֶׁגַּם הַמַּעֲנֵג אֶת הַשַּׁבָּת בְּאִכִּילָה וְשִׁתִּיָּה, אִף עַל פִּי שֶׁבַענֵג זֶה, הוּא נוֹטֵה אַחֵר הַנְּאִת גּוֹפּוֹ, עִם כָּל זֶה, לֹא יוֹסִיף מִשׁוּם כֵּךְ פֶּחַ בְּחִיצוֹנִים - בְּכוּחוֹת הַטּוּמְאָה, וְלֹא יִהְיֶה רְשׁוּת לְמִדַּת הַדִּין לְקִטְרָג וְלְעֵבֶב עַל מִדַּת הַחֶסֶד שֶׁלֹּא תִתְפַּשֵּׁט עָלָיו בְּשֹׁפֵעַ גְּדוֹל, עַד שְׂיִתְּנוּ הַמְּקַטְרָגִים מִדָּה וּגְבוּל לְמוֹכָה הָרְאוּיָה לָבֵא הַעֲרָה לְעִיל בְּסוּמְךָ. וְרֵאָה בְּפִרֵי צִדִּיק (פְּרַשְׁת תּוֹלְדוֹת אוֹת ד, וְאוֹת י) בְּשֵׁם הָאֱרִ"י ז"ל, שֶׁגַּם כְּשֶׁמְכוּוֹן לְהִנָּאֵת עֲצֻמוֹ בְּשַׁבָּת, הוּא בְּקִדּוּשָׁה. וּבְבֵית הַלְוִי (פְּרַשְׁת תְּרוּמָה ד"ה וְזָבַח מוֹבֵן) בִּיָּאֵר עַל פִּי דְבָרֵי הַזוּהָר (ח"ב פח, ב), שֶׁבְּאִכִּילָה שֶׁל שַׁבָּת גַּם אִם הָאָדָם מְכוּוֹן בּוֹ לְתַעֲנוּג, לְמַצְוֵה יִישָׁב לוֹ. וְרֵאָה עוֹד מִש"כ רַבִּינוּ בְּפִרְשַׁת בְּהַעֲלוֹתָךְ (אוֹת ג), וּבִסְפָרוֹ

ציונים ומקורות

תולדות שמשון (פ"ב מ"ז) כתב בשם מקובלים (שער הקדושה פט"ו), שהבשר שאדם אוכל בסעודות מצוה אינו מוליד רמה, ועל זה נאמר 'אף בשרי ישכון לבטח'. כד. לשון המדרש, דבר אחר, 'מזמור שיר ליום השבת', ליום ששבתו המזיקין מן העולם. כה. כמו שאמר רבי יוחנן (להלן שם ע"ב), כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור

רְשׁוֹת לְקַטְרַג עָלָיו בְּפֶרֶט, אֲמַנָּם תְּקַטְרַג
עָלָיו בְּכֻלָּל, כִּי הָעוֹלָם נִדוֹן אַחַר רְבוֹ
(קידושין מ, ב), אֲלֵא יְהִי נִצּוֹל אִף מִשְׁעֶבֶד
מַלְכֵי־וַת (שבת שם).

כִּי־צַחַק שְׁיֵצֵא מִמֶּנּוּ עֵשׂו, וּמִדַּת הַדִּין
הַיְתֵה לָּהּ אִיוֹז מַעֲנָה עֲלֵיהֶם, אֲלֵא
כִּי־עֶקֶב שְׁהִיְתָה מִפְּתוֹ שְׁלֹמָה וְכוּ'.
וְלֵא תֹאמַר שְׁהַמְדַת הַדִּין לֹא יְהִי לָּהּ

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

את השבת בְּפֶרֶט - שאם לא יהיו גזירות
רעות על הצבור, אף הוא יזכה לשפע
מרובה בזכות שהוא מענג את השבת,
למרות שהוא נמשך אחר הנאות גופו
בשבת, אֲמַנָּם המדת הדין תְּקַטְרַג עָלָיו
בְּכֻלָּל, שאם ייגזר על כלל ישראל לגלות
ולהשתעבד תחת המלכויות, גם הוא
ישתעבד עמהם, כִּי הָעוֹלָם בכללותו נִדוֹן
אַחַר רְבוֹ - אחר רוב האנשים, ואם רובם
רשעים גם המיעוט שהם צדיקים, נענשים
איתם (קידושין מ, ב)^ט. אֲלֵא לא יהיה כן,
ודינו של המענג את השבת יהיה שונה
מדין הכלל, שִׁיְהִי נִצּוֹל אִף מִשְׁעֶבֶד
מַלְכֵי־וַת שנגזר על הציבור. ואף אם הכלל
ישתעבד תחת המלכויות, הוא עצמו לא
ישתעבד עמהם^ט.

בהשפע שניתן לִצַּחַק שְׁיֵצֵא מִמֶּנּוּ עֵשׂו
הרשע, ומחמת כן מִדַּת הַדִּין הַיְתֵה לָּהּ אִיוֹז
מַעֲנָה עֲלֵיהֶם, וזה גרם לעכב שלא יזכו
לנחלה שלימה ולשפע של חסד מוחלט
בלי מצרים, אֲלֵא השפע שיקבל יהיה
כִּי־עֶקֶב שְׁהִיְתָה מִפְּתוֹ שְׁלֹמָה וְכוּ' - שכל
בניו היו צדיקים. ולכן לא היתה מדת
הדין יכולה לקטרג עליו, וזכה לשפע של
מדת החסד בלי מצרים וגבולות^ט.

המענג את השבת

לא ישתעבד עם הכלל בשעבוד מלכויות

ובהמשך הגמרא מובא, שרב^ט נחמן
בר יצחק אמר, שהמענג את השבת, יזכה
להנצל משעבוד גליות. וכוונתו של רב
נחמן היא תבאר על פי דברינו לעיל,
והיינו, שֵׁלֵא תֹאמַר, שְׁאִף שְׁהַמְדַת הַדִּין לֹא
יְהִי לָּהּ רְשׁוֹת לְקַטְרַג עָלָיו - על המענג

צִיּוּנִים וּמְקוּרֹת

הזאבים. כו. לשון הגמרא, רב נחמן בר יצחק
אמר, ניצול משעבוד גליות, כתיב הכא (ישעיהו נח,
יט) זִה־רֹכְבְתִיךְ עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ, וכתיב התם (דברים
לג, כט) יִזְאתָה עַל בְּמוֹתֵימִי תִדְרֹךְ. כה. לשון
הגמרא, רבי אלעזר ברבי שמעון אומר, לפי שהעולם
נִדוֹן אַחַר רְבוֹ, והיחיד נִדוֹן אַחַר רְבוֹ, עֵשֶׂה מִצְוָה
אַחַת, אֲשֶׁרִיו שֶׁהֲכִיעַ אֶת עַצְמוֹ וְאֵת כָּל הָעוֹלָם לְכַף
זְכוּת. עבר עבירה אחת, אוי לו שהכריע את עצמו
ואת כל העולם לכף חובה. כט. רבינו מחדש
כאן, שבשכרו של המענג את השבת כלול גם כן שלא
יהיה נכלל עם הרוב להשתעבד תחת האומות.

אנוש, מוחלין לו. כו. יש לציין שביעקב נאמר
(בראשית ל, מג) זִיפְרוֹךְ הָאִישׁ מֵאֵד מֵאֵד. והיינו גם
כן שלא כדרך הטבע כמו באיוב, כמו שביאר בצרור
המור (פרשת ויצא ד"ה ואמר ויפרוך), ואמר ויפרוך
האיש מאד מאד. שלא כדרך העולם, ולא כדרך טבע
כמו שחשב לבן. אלא בעזרת ה'. וזה שאמרו ז"ל
שפרץ גדרו של עולם, כאמרו זמקנהו פרץ בארץ
וכו'. לרמוז שזה היה בהשגחה גמורה, לא במקרה
ובטבע. כי המקרה לא יתמיד. אבל בכאן אמר 'מאד
מאד', אחר ששנה בענין, שבזה פרץ גדרו ומנהגו
וטבעו של עולם, כמו באיוב שהרחלים היו טורפות

וְאִם תֹּאמְרוּ, אֵיךְ קָאָמַר דְּבִזְכוֹת שְׁמֵם לֹא שָׁמְרוּ אֶת הַשְּׁבֵת, כְּדֹאִיתָא בְּבְרֵאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה י"א (אות ז), עַל פְּסוּק (בראשית ב, א) 'וַיִּכְלֹו הַשָּׁמַיִם, וְעֵי"ש. אָבֵל יַעֲקֹב שָׁמַר אֶת הַשְּׁבֵת, כְּמוֹ שֶׁהֶאֱרָכְנוּ לְעִיל בְּפְרֻשַׁת וַיִּשְׁלַח (אות יא), עַל פְּסוּק (שם לג, יח) 'וַיַּחֲזֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר, וְעֵי"ש.

וְאִם תֹּאמְרוּ, אֵיךְ קָאָמַר דְּבִזְכוֹת שְׁמֵם עֲנִי אֶת הַשְּׁבֵת יִנְצַל מִהַמְקַטְרָגִים, וְהָא אִם יִהְיוּ לוֹ עֲוֹנוֹת אַחֵרִים שְׁבֻשְׁבִילֵם תְּהִיָּה לְמִדַּת הַדִּין מְעַנָּה עָלָיו, לֹא יִנְצַל, כְּמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ בְּאַבְרָהָם וַיִּצְחָק. וַיֵּשׁ לֹאמֵר, שְׂאֵבְרָהֶם וַיִּצְחָק שְׂאֵנִי,

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאָר

הַחֶסֶד, וְאִינוּ עַדִּיף מֵאַבְרָהָם וַיִּצְחָק.

וַיֵּשׁ לֹאמֵר, שְׂאֵבְרָהֶם וַיִּצְחָק שְׂאֵנִי - שׁוֹנִים, לְפִי שְׁהֵם לֹא שָׁמְרוּ אֶת הַשְּׁבֵת, כְּדֹאִיתָא בְּמִדְרַשׁ בְּרֵאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה י"א (אות ז)², עַל הַפְּסוּק (בראשית ב, א) 'וַיִּכְלֹו הַשָּׁמַיִם, וְעֵי"ש³. אָבֵל יַעֲקֹב שָׁמַר אֶת הַשְּׁבֵת, כְּמוֹ שֶׁהֶאֱרָכְנוּ לְעִיל בְּפְרֻשַׁת וַיִּשְׁלַח (אות יא), עַל הַפְּסוּק (שם לג, יח) 'וַיַּחֲזֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר' - וְדַרְשׁוּ בְּמִדְרַשׁ (שם), שְׁוִיחָן הוּא מְלִשׁוֹן מְנוּחַת הַשְּׁבֵת, וְכִלּוּמֵר, שִׁיעֲקֵב הַקַּפִּיד לְשִׁמּוֹר אֶת מִצְוַת הַשְּׁבֵת אִף מִקּוֹדֵם שֶׁנִּצְטוּוּ עֲלֶיהָ, וְלִכְּן נִכְנַס לְעִיר שְׂכָם בְּעֶרְב׃ שְׁבֵת עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה [לְפָנֵי שְׁחִשִּׁיכָה], וְקִבַּע עִירוֹב תַּחּוּמֵי מִבְּעוֹד יוֹם, כְּדֵי שִׁיּוּכַל לִלְכַת בְּשְׁבֵת אֶל מִקְנָהוּ שֶׁשְׁכְּנוּ מִחוּץ לְעִיר, וּבִזְכוֹת זֶה זֶה

הַמְעַנֵּג אֶת הַשְּׁבֵת זֹכֵה לְנַחֵלָה בְּלִי מִצְרִים אִף אִם יֵשׁ לוֹ עֲוֹנוֹת

וְאִם תֹּאמְרוּ - וְאִם תְּרַצָּה לְהַקְשׁוֹת, אֵיךְ קָאָמַר דְּבִזְכוֹת שְׁמֵם עֲנִי אֶת הַשְּׁבֵת יִנְצַל מִהַמְקַטְרָגִים, וְיוֹשְׁפֵעַ עֲלָיו מִדַּת הַחֶסֶד בְּלִי מִיִּצְרָ וְגִבּוֹל, וְהָא אִם יִהְיוּ לוֹ עֲוֹנוֹת אַחֵרִים, שְׁבֻשְׁבִילֵם תְּהִיָּה לְמִדַּת הַדִּין מְעַנָּה עָלָיו, לֹא יִנְצַל מִהַמְקַטְרָגִים, שִׁיקְטָרְגוּ עֲלָיו מִחֲמַת עֲוֹנוֹתָיו, שִׁיְהִיָּה גִבּוֹל וּמִדָּה לְחֶסֶד שֶׁמוֹשְׁפֵעַ עֲלָיו, כְּמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ בְּאַבְרָהָם וַיִּצְחָק, שְׁבֻשְׁבִיל שְׁהִיּוּ לְהֵם בְּנִים לֹא טוֹבִים שְׁחִטְאוּ, קְטָרְגָה עֲלֵיהֶם מִדַּת הַדִּין, וְלֹא זָכוּ לְנַחֵלָה שְׁלִימָה. וּמִדּוּעַ הַמְעַנָּה יִזְכֶּה לְנַחֵלָה כְּמוֹ יַעֲקֹב אֲבִינוּ שֶׁלֹּא הִיָּתָה סִיבָה לְעַכְבַּ מְעֲלָיו אֶת הַשְּׁפַעַת הַחֶסֶד, וְהָרִי אָדָם זֶה יֵשׁ לוֹ עֲוֹנוֹת הַמְעוֹרְרִים אֶת הַמְקַטְרָגִים לְעַכְבַּ

צִיּוּנִים וּמְקוֹרוֹת

תֹּאֵר הַשְּׁלֵם (ב"ר שם ד"ה שאין) הָאֵרִיךְ לְדוֹן הָאֵם מִדְּבַרֵי הַמִּדְרַשׁ מְבוֹאָר מֵאַבְרָהָם וַיִּצְחָק לֹא שְׁמָרוּ הַשְּׁבֵת, אוֹ שֶׁרַק לֹא נִכְתַּב בְּהֵם כֵּךְ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שְׁמִירוֹהוּ בְּשִׁלְמוֹת כִּיעֲקֵב. וְרֵאָה פְּנִים מִסְּבִיּוֹת (שְׁבֵת שֶׁם ד"ה כֹּל הַמְעַנֵּג), שְׁבוּדָאֵי אַבְרָהָם וַיִּצְחָק כִּיבִדּוֹ אֶת הַשְּׁבֵת כְּרֹאֵי, שְׁהָרִי קִיִּימוּ אִף מִצְוַת עִירוֹב תְּבִשְׁלִינְ. וְלִפִּי זֶה דְּקָדַק, לְמָה לֹא נִיתְנָה כְּמוֹ כֵּן לְאַבְרָהָם. וְלִיצְחָק נַחֵלָה בְּלִי מִצְרִים, כְּמוֹ לִיעֲקֵב.

ל. לְשׁוֹן הַמִּדְרַשׁ, רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בַר חֲלִפְתָּא אָמַר, אַבְרָהָם שָׁאִין כְּתוּב בּוֹ שְׁמִירַת שְׁבֵת יִרְשׁ אֶת הָעוֹלָם בְּמִדָּה, שְׁנֵאמַר (בראשית יג, יז) 'קוּם הַתְּהַלֵּךְ בָּאָרֶץ לְאַרְכָּה וּלְרַחְבָּהּ' וְגו', אֲבָל יַעֲקֹב שְׁכָתוּב בּוֹ שְׁמִירַת שְׁבֵת, שְׁנֵאמַר (שם לג, יח) 'וַיַּחֲזֵן אֶת פְּנֵי הָעִיר', נִכְנַס עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה, וְקִבַּע תַּחּוּמֵי מִבְּעוֹד יוֹם, יִרְשׁ אֶת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא בְּמִדָּה, שְׁנֵאמַר (שם כח, יד) 'זֶהֱיָה זֶרַעְךָ כְּעַפְרַיִם וְגו'.

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

המקטרגים לקטרג עליו אף אם יהיה בו עוון, ויהיה מושפע בחסד בלי גבול, ועדיף הוא בזה מאברהם ויצחק, מפני שהתענג בשבת^ל.

לנחלה בלי מצרים, שלא יכלו המקטרגים לצמצם ממנו את מדת החסד^ל, ועיי"ש. ולכן, אף המענג את השבת יזכה לנחלה בלי מצרים, שלא יוכלו

ציונים ומקורות

גבול ומדה. ולא יוכלו המקטרגים לקטרג על התפשטות החסד מחמת שהוא נוטה לתאוות הגופניות, כיון שתענוגים אלה הם לכבוד השבת. ב. ואף לא יהיה נידון עם הכלל להשתעבד תחת המלכויות. ג. ואף אם יהיו בידו עוונות, יזכה בזכות שהוא מענג את השבת, להתפשטות מדת החסד עליו.

לכ. ומשמע מלשון רבינו, שמה שיעקב זכה לנחלה בלי מצרים בזכות שמירת השבת, כולל שני עניינים, האחד, שלא יוכלו המקטרגים לקטרג עליו אף אם יהיו לו עוונות. והשני, שהחסד יהיה מושפע עליו בלי שום הגבלות של דרך הטבע. לג. תמצית הדרוש: א. המענג את השבת זוכה לנחלה בלי מצרים, היינו שהחסד יושפע עליו בלי

מתוך ברכת
והבטחת הרב המחבר

רבנו שמשון חיים נחמני זלה"ה

בבקשתו ותחינתו

בהקדמת ספריו 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

'למען אחי רעי ותלמידי ישאו את שמי על שפתם, ועל הטוב יזכר שמי בפייהם אחר מותי, כאשר בעשר לשונות של תפילה אני מחלה פניהם, ובעל הגמול ישלם במיטב חי אריכי ומזוני טפי לגומלי חסדים טובים.'

* * *

'כאשר אני מחלה פניהם בעשר לשונות של תפילה לברור המנה היפה אשר ייטב בעיניהם בחידושים הללו, ובפרט אחרי מותי כי לימודם יהיה לי להשיב נפש ולעידון רוח ולזכות נשמתי, וצדקה תהיה להם וצדקתם תעמוד להם לאכול בעוה"ז ולשבוע בעוה"ב, ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.'

* * *

'ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.' 'ועיניכם תראינה בניס בני בניס כשתילי זיתים סביב לשולחנכם, חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם.'

• מספרי רבנו שיצאו לאור על ידי 'האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון' •
לפרטים: ארץ ישראל 05271-66450 * 02-80-80-500 ארה"ב 347-496-5657

זרע שמשון המבואר – מגילת אסתר

לקראת ימי הפורים הבאים עלינו לטובה יהיה ניתן להשיג בכל מוקדי זרע שמשון ובחנויות הספרים המובחרות את הספר הנפלא זרע שמשון המבואר על מגילת אסתר.

דבינו כתב בספרו זרע שמשון ביאורים נפלאים על פסוקי המגילה ומנהגי פורים, עשרים ושלוש דרושים מתוקים מדבש ונופת צופים, פלפולים וחידושים המשמחים כל לב ומשובכים כל נפש, אשר מתמוגגים ומשתלבים היטב בימים מרוממים ושמחים אלו להוסיף שמחה על שמחה, ובודאי כל מי שיזכה לטעום ממי הדעת הנוכעים מכאורו הכלתי גדלה של רבינו וילמד את הפנינים הנפלאים שכתב בענייני פורים יזכה להתרוממות ושמחה רוחנית שלא היה רגיל בה. אורת פורים מיוחדת עם טעם של עוד.

מדוע נקבע שמי שיש לו דין עם גוי ידון זאת בחודש אדר? מה מהות השמחה של חודש אדר? מדוע מצות מתנות לאביונים דוקא מתנה לשני עניים ואילו מצות משלוח מנות שתי מנות לאיש אחד? טעם למנהג הקדום שהנערים משחקים באש כליל פורים. ביאורים נפלאים בשייכות ענין שתיית היין לנס פורים. מדוע נהגו להיות נעורים כליל פורים? ועל כולנה, רבינו הוא המקור הראשון מכל ספרי הקדמונים לקיום מנהג האכילה בימי פורים של המאכל שנקרא "אוזני המן", ואף מוסיף לבאר וליישב את עומק מנהג זה בשני מהלכים מקוריים ביותר.

בספר זרע שמשון ניתן למצוא הרחבה בנושאים שונים השייכים לימי הפורים, עניינים רבים מקבלים הבנה עמוקה ומחודשה כמשנתו של רבינו, הטעם שחג הפורים אינו יום אחד כמו שאר החגים. ההשפעה המיוחדת שבעקבות קריאת המגילה, ענין קבלת התורה שבימי הפורים, ועוד ועוד, כמו כן פסוקים מדרשים ומאמרי חז"ל רבים מקבלים פנים חדשות לאור ביאוריו הנפלאים.

והנה רבים הם המבקשים לזכות ללמוד ולהתענג בחידושיו ובפלפוליו הנפלאים והמתוקים, אולם מחמת רוב גאונותו ובקיאותו, שכל דרושיו כלולים מדברי חז"ל כגמרא ומדרשים עם מפרשיהם הקדמונים, וגם לרבות דברי הזוהר הקדוש ורבנותינו המקובלים, עוקר הרים וטוחנן זו בזו בסברה, לא כל אדם זוכה לצלול לעומקם, ולהכין כראוי כוונת פירושו. על כן נטלנו על עצמנו את עול המלאכה הגדולה, לברר מקחו של צדיק, ולערוך ביאור על כל הספר 'זרע שמשון', כלשון קל שיה לכל נפש, ובהוספת ציונים והערות אשר מרחיבים הבנת הדברים על פי מקורות ושורש הדברים בחז"ל ומפרשיהם, שיהיו הדברים מאירים ושמחים.

בסייעתא דשמיא לקראת ימי הפורים הבאים עלינו לטובה, ניתן להשיג את ספר 'זרע שמשון המבואר' על מגילת אסתר, אשר מצטרף לספרים הקודמים אשר זכינו להוציא, הצד השווה בכולם, ביאור משולב כלשון צה ונעים, עם ציונים והערות לתוספת ביאור כאופן נעלה ומושלם, הספר נערך באותיות מאירות עיניים, ניקוד ופיסוק מושלם, עימוד משובכ עין, ועוד מעלות רבות לתועלת הלומדים ומעתה התורה מונחת, כל הרוצה יבוא ויטול.

כאמור, הלימוד בספר 'זרע שמשון' על מגילת אסתר, מומלץ ביותר כהכנת הלב והשכל לקראת חג הפורים הקרב ובא, על ידי חידושי ודעיונותיו המתוקים של רבנו יקבלו כל הלומדים התרוממות מיוחדת ותחושת חג עילאית ביותר, מה גם שרכנו כדרכו מרבה לבאר כמתיקות ייחודית עומקם של מצוות הפורים ושאר מנהגי היום שהתקבלו בתפוצות ישראל, וידיעתם ◀

זרע
שמשון

תוכן הספרים ומסמך המחבר:
המיון והצגה הישנים בני כיום
המיון והצגה הישנים בני כיום
המיון והצגה הישנים בני כיום
המיון והצגה הישנים בני כיום

זרע שמשון מגילת אסתר המבואר

תורמים לזרע שמשון ורואים ישועות

02-80-80-500
347-496-5657

www.zerashimshon.co.il

הספר שמחולל פלאות.
אלפים נושעו בהבטחתו.

תוסיף רכות לשמחת הפורים של
כל אחד ואחד.

כל הפושט יד נותנים לו, הזמן
מסוגל מאד לפעול ישועות
לכלל ולפרט, ובודאי הלימוד
בזמנים מרוממים אלו מסוגל
שבעתיים, ולכן זכות רבתית לכל
אחד ואחד לקבוע בימי חודש
אדר זמן ללימוד בספר המסוגל
זרע שמשון אשר המחבר הבטיח
שכל הלומדים יזכו לישועות
בכני חיי ומזוני, וכפי שהעידו
גדולי הדור כי הלימוד בספר
מסוגל ביותר והרי הוא כסגולה
בדוקה ומנוסה, הדברים אמורים
לכל אחד ואחד החפץ להיענות
לקריאתו ובקשתו הנרגשת של
המחבר לעשות עמו חסד לרוחו
ונשמתו, ובפרט לאלו המצפים
לישועה בכל דבר וענין, הצטרפו
מהרה לעשות רצון צדיק
ותזכו לישועה וברכה. ישועות
בגשמיות ורוחניות.

נישא עינינו בתפילה לפני ריבון
כל העולמים, שכל הלומדים
וכל המסייעים לרבוי הלומדים,
יזכו להתברך בכל מדה נכונה,
ולהיוושע בדבר ישועה ורחמים,
וימי הפורים האלה יהיו נזכרים
ונעשים לפעול ישועות ופלאות
וכפי שנעשה בימים ההם בימי
מרדכי ואסתר, ויתקיימו בכל
הלומדים וככל המסייעים למען
ריבוי הלומדים בעצה וממון כל
ברכות המחבר בהקדמת ספריו,
'ועיניכם תראינה בני בני
כשתילי זיתים סביב לשולחנכם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים
כל טוב, גם עושר גם כבוד'.
אכ"ר.

ספר 'זרע שמשון' המנוקד

בהוצאה
מפוארת מאירת
עינים ועוד
הרבה מעלות

להשיג בכל חנויות הספרים
347-496-5657 02-80-80-500

בספר המנוקד הלאחד הוא תענוז